

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק - אלעד

ד'תשרי תשס"ט

וילך

שנה י"ב גליון תקע"ט

אם כבנים רחמינו כרחם אב על בנים

ככפר נידח יושב לו עני מרוד ובעמל ויגיע כפו כלכל את ביתו בלחם צר ומים לחץ, ומאין הפרוטה מצויה בכיסו לשכור מלמד דרדקי לבנו, למד בעצמו עם בנו והדריכו בתורה ובמוסר, וכך הקדיש מזמנו כל יום שעות קצובות שלמד עם בנו, ובשעת שלמד עם בנו התנהג עמו כמלמד וכאיש זר ולא השך ממנו שבט מוסר ושבט לשונו וייסרו על אי ידיעתו בתורה ועל כל חולשה והתרשלות שמוצא בו בא עמו במשפט, ואחרי שעברו שעות אלו נתרכך והתנהג כרחם אב על בנים והעניק לו כל מה שרצה וכל מה שנצטרך בחום ובלבביות כאב לבן, וכל אימת שהיה מייסר את בנו בזמן הלימוד צעק לו הבן: אבי אתה, אנא רחם עלי, והוא לעומתו ענה לו: עתה איני אביך אלא רבך ומלמד שלך ואין שום משוא פנים אצלי.

אמנם אותו הבן ילד פקה היה, ויום אחד אחר שאביו יסרו קשות, ואחרי ככלות הכל בשעברו שעות הלימוד התנהג עמו בחן ובחסד, אמר הבן לאביו: אבי אבי אנא בבקשה מנך אמור נא להמלמד שלי שיתנהג עמי בסכלנות ואל ילך עמי ביד קשה כל כך.

והנמשל מובן מאליו, כידוע מפי ספרים הקדושים שבימים הנעלים והנשגבים שאנו נמצאים בתוכם נקראים ימי רצון, כי עתה נתעורר רצון העליון ב"ה אל בניו, ונעשה לכלל ישראל בבחינת אב, והקב"ה מתחנן אלינו: בני אתה! שאל ממנו ואתנה, ועתה הוא הזמן שהוא אב ואפשר לבקש ולפעול אצלו שבכל השנה כשהוא בבחינת מלך ובא אלינו במשפט שאל ימצא עומק הדין.

והנה כי כן הוא הסיבה אשר הזהירנו כל ספרי מוסר שבזמנים אלו יש להזהר במשנת יתר לא לעבור על נדנדוד הטא קל, וצריך להתחזק ביתר שאת ויתר עוז בתורה ועבודה ותשובה ותיקון המעשים, כמו שהמשילו אחד מבעלי המוסר: כאדם ההולך בדרך וחבירו בא לקראתו ומנענע לו בראשו בתור פריסת שלום, והוא לעומתו אינו עונה לו מאומה, עדיין אינו הוכחה גמורה שהוא שונא אותו מתמול שלשום, משא"כ אם חבירו בא לקראתו ומושיט לו ידו בפריסת שלום, והוא אינו משיב לו מאומה, הוא סימן והוכחה ברורה שהוא כאויב לו ואינו רוצה להתיידד עמו.

והרשבנא דדין כהושבנא דידן, שבימים אלו מי שאינו מוסיף בתורה ואינו מתקן מעשיו הוא כמכרזי מלחמה כלפי שמיא רח"ל, כי בימים אלו הקב"ה מושיט ידו לקראתנו ביד ימינו הפשוטה לקבל שבים, וא"כ התביעה הוא גדולה פי כמה מכל ימות השנה, והדברים חודרים כל הדרי בטן.

ועל כן נקווה שהש"ת יערה עלינו רוח מהרה ממרום, ויזרוק עלינו מים מהורים לטהרנו מכל טומאותינו ומכל סיג ופגם, ועי"ז נתברך בגמר חתימה טובה, בשנת שפע ברכה והצלחה, ושנת גאולה וישועה בביאת גואל צדק בב"א.

תוכן העניינים

- לקח טוב.....עמוד ב'
- רבש תמרים.....עמוד ד'
- בשפתי צדיקים.....עמוד ה'
- פרפראות לחכמה.....עמוד ו'
- פניני התורה.....עמוד ז'
- חוקים להורותם.....עמוד ט'
- הילולא דצדיקיא.....עמוד י"ב
- דבר בעתו.....עמוד ט"ז
- דרשת כל נדרי.....עמוד כ"א
- משולחן מלכים.....עמוד כ"ה
- דברות קודש.....עמוד כ"ח

גליון הבא יזפיע אי"ה לחג הסוכות

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב,
הנצחת שם, לעילוי נשמת
ולכל שאר עניני המערכת
הארות והערות וכדו'
אפשר לפנות
להר"ד יושע פאליק שווארץ הי"ו
011-972-527617061

לכה טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

בכוחה כתבו לכם, פי' להיכתב ולהחכם בכל מיני השפעות חיים טובים ארוכים. (אמת ליעקב)

☆

ולמדה את בני ישראל שימה בפה, שצריך להשתדל שכל מה שמוציא בפיו, יהיה אך ורק לפי התורה. (צמח דוד)

☆

כי לא תשכח מפי זרעו, כאשר פיו של האדם שמור מכל רע, אזי מובטח הוא כי לא תשכח. (שפת אמת)

☆

השירה הזאת עד תמוב, על ידי השירה הזאת שהיא התורה, עד עושים קישורים לשכינה הקדושה מלשון עד ותבשימו, ומעניקים נחת רוח לו יתברך, תמם התם ומותמים עם תמומים. (תולדות יצחק)

☆

שבת תשובה

שובה ישראל עד ה' אלקיך, שתשוב כל כך בתשובה, עד שאלקך המורה על דק, יהיה גם כן בבחינת המורה על רחמים, אמן. (דעת משה)

☆

שובה ישראל עד ה' אלקיך וכו', פי' שתשוב עד ה' שלא ישאר מסך המבדיל בניך לבין קונך, כי כשלת בעונך העון מבדיל, קחו עמכם דברים פי' הדיבורים שאתם מוציאים מפיהם בעת התפילה עי"ז תדעו שארם צריכים להרבות בתשובה, ועי"כ אין דיבורים זבים, מעומק הלב, ואמר עצה, כל תשאו עין, שתעיתו אל ה' שישא עונכם עד הנה, וקה טוב שתקבלו עליכם להטיב מעשיכם ואח"כ שתסירו את מסך המבדיל, ונשלמה פרים שפתיכם, שעלה תפילתכם לריח ניחוח, ותטיב לה' מושר פר, מפני שנהיה אז זכה מן הלב. (מאור ושמש)

☆

ושבת עד ה' אלקיך, ושבת' אתיות שבת, כי עיקר התשובה נגמר בשבת. (תפארת שלמה)

ההתכנסות של ישראל, תקרא את התורה הזאת היא בעצמה תורה. (אמרי אמת)

☆

ברש"י לתת שבר למביאייהם, אם כי הטף מובא בעקבות ההורים, הרי נאמר ציווי מיוחד על הבאתם, כדי לתת שבר למביאייהם, שיהא דינם מצווה ועושה. (בית יצחק)

☆

והיה לאכול, והיה לשון שמחה, על כך שהיסורים ימרוקו עונותיהם בעולם הזה, ויהיו נקמם מחטא כבואם זכאים לחיי העולם הבא. (שפתי צדיק)

☆

ואמר ביום ההוא הלא עול כי אין אלקי בקרבי, אמירה זו היא גופא הטא בפני עצמו, שהרי איש ישראל חייב להאמין שלמרות כל ההסתרות, הרי השו"ת שוכן בתוך בני ישראל. (תורת שמחה)

☆

כי אין אלקי בקרבי וכו', מאחר כי אין אלקי בקרבי שאינה הדורה בקרבי פנימה, רק מהשפה ולהוץ, ולכן מצאנו הרעות האלה. (ברית אברהם)

☆

ואנכי הסתר אסתיר פני, מאחר שעזבו התורה שיסודה הוא אנכי ה' אלקיך, לפיכך הסתר אסתיר פני בא הסתרת פנים. (גנוי יוסף)

☆

הסתר אסתיר פני, פי' שהקב"ה מסתתר בקרב אותם הצנועים המסתרים את מעשיהם הטובים. (איש הפלא)

☆

הסתר אסתיר פני ביום ההוא, התורה מודיעה שהקב"ה מסתתר, כי רצונו שנחפש אותו בכדי למצוא אותו, כדרך שהתינוק מתחבא ומסתתר על מנת שידפשוהו וימצאוהו. (גדולת הצדיקים)

☆

ועתה כתבו לכם, ועתה היא תשובה,

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל, דברים של משה אל ישראל היו תמיד שישתדלו להיות בגדר של וילך, ללת ולהתעלות מדרגא לדרגא. (רבי ייב)

☆

וילך משה וכו' אל כל ישראל, מעלותיו של משה שבכל עת שנתעלה לא היה לצורך עצמו, אלא כל ישראל לטובת הכלל. (נועם מגדים)

☆

וילך משה וידבר, דמקודם וילך משה שהתבונן במעשיו, ורק לאחר מכן וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל. (תולדות יעקב יוסף)

☆

וידבר אל כל ישראל, בגדול ענוותנותו וילך משה השפיל את עצמו ללמד תורה את כל ישראל כל אחד לפום דרגא דיליה. (ארון עדת)

☆

עבר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה, עבר לפניך פי' כאשר תהיו באחדות כאיש אחד, אזי לא תצטרכו להלחם, אלא השו"ת לבדו, הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך, בכוחה של אחדות. (כאר משה)

☆

לעיני כל ישראל חזק ואמין, וכאשר נוגע הדבר לכל ישראל לכלל ישראל, חזק ואמין ואין מקום להשפיל עצמו. (אמרי ברוך)

☆

בני לוי הנרשאים את ארון ברית ה', בנו לוי אותם הדבוקים בו יתברך, הם בלבד זכאים לשאת את ארון ברית ה', כי הם יודעים שלאמיתו של דבר הארון נושא את נושאו, ורק למראית עין נראה כאילו הם הנרשאים אותו. (אור לשמים)

☆

בבוא כל ישראל, בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקיך, פי' עצם

עשרת ימי תשובה

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, בנב' אין יראה מילתא זוּמרתא, פי' הדמניעה ליראה הוא מחמת גיאות, אמנם מי שמכיר שפלות עצמו, או היראה מילתא זוּמרתא הוא לגבי', וזה כוננת הנב' אין לגבי משה, ר"ל מי שהוא בח' משה שהוא עניו, מילתא זוּמרתא היא, וזה הפ' מה היא ענוות, ה' אלקיך שואל מעמך, ואו יהיה היראה מלתא זוּמרתא. (אמרי יוסף)

☆

ערב יום הכיפורים

השוב חלבו כעל זבח (פליחות ערב יוה"כ) י"ל השוב חלבו שהחלב שאנו מוסיפים על ידי האכילה בערב יום הקדוש יעלה לרצון כמו קרבן לח'. (שארית לפנחס)

☆

האכלתם לחם דמעה ותשימו בדמעות שליש, י"ל ע"י אבילות ערב יוה"כ שאו אוכלים בדמעה ובכבי מאימת יום הדין הנורא. (עשרת ישועה)

☆

ירצה צום עמך אשר דמו לך מזה, הכוונה כי הרי מיום הדין, ובבואו לאכול יוה"כ נתהפך אכילתו במעיו, כאילו אוכל דמו ממש. (בארית המים)

☆

כל האוכל ושותה בתשיעי וכו', דהעיקר היא הכנה למצוה, דאוכל לרבין עצמו על עניו של מדר, מחמת זה נחשב כאילו התענה באותו היום. (חסד לאברהם)

☆

כל האוכל ושותה בתשיעי וכו', נחשב כעניו, מחמת שמראה במחזו שהוא בטוח בהקב"ה, שבוודאי יכפר לו עוונותיו למחר. (טפת צופים)

☆

וברך את לחמך ואת מימך הסירותי מחלה מקרבך, י"ל על אבילות עיוה"כ.

שעל ידי אכילה זו, בכחניו לפעול רפואה לחולי ישראל, וע"י אכילה זו שאנו עושים הכנה לצום ביוה"כ, מסיר הקב"ה כל מחלה מאתנו, ע"כ סיים הסירותי מחלה מקרבך, שכן מקרבך עולה יו"ם כפור. (עשרת ישועה)

☆

לא היו ימים טובים לישראל כיוה"כ וכו' בכבודי לבן שאולים, דביוה"כ שכבר תקנו מעשיהם, צריכים לדעו שהם עדיין בכח' בגדי לבן שאולים, שעדיין לא עשו כלום. (צמח צדיק)

☆

ליל יום הכיפורים

כי ביום הזה יכפר עליכם וכו', בל' כי אף שיכפר השם יתברך על כל הטאתיכם, אבל בתנאי רק אם יחזרו לפני כן בתשובה ותישרו מעוונותיכם, וזהו לפני ה' תטהרו, שתהא מהרתכם לפני מהרת ה'. (פינה לעיתים)

☆

ויאמר ה' סלחתי כדברייך, ויאמר ה' הקב"ה אומר לבני ישראל, סלחתי אבל כדברייך, במדה שאתה מבקש אותי. (בוצינא דנחורא)

☆

יכפר עליכם למחר אתכם מכל הטאתיכם לפני ה' תטהרו, י"ל זה הטמא הוא גדול מכולם, מה שהחוקקים את עצמכם שאתם תטהרו לפני ה', ואתם דומים בעיניכם כצדיקים. (ברית אברהם)

☆

יום הכיפורים

ועניתם את נפשותיכם, היינו הנשמה, שתתעסקו בתשובה, עד שהאכילה של התשיעי יהי כעיוני, אבל התענית יהיה לכם לתענוג ומנחת מרגוע. (מראה יחזקאל)

והכחנים והעם העומדים בעזרתה. פי' שהעם עמדו לעזרת הכהן גדול בתפילה ותחנונים, שתקבל עבודתו לפני ה', ולא היה בכחו לגשת אל הקדש, בלתי סעד ועזר מבני ישראל אשר נתנו בו כח. (דברי חיים)

☆

ולא תכנס לפניך תפילת עוברי דרכים, היינו מי שעובר ח"ו על דרך ה', אבל לא מי שהולך בדרך ה', ולכן אמר עוברי דרכים. (אמת ואמונה)

☆

אנקת מסלדך תעלה לפני כסא כבודך, פי' אנקת אותה הועקה בתורה ותפילה, אשר מסלדך מלשון ידי מלדות שהוא בהתלהבות, וזהו תעלה לפני כסא כבודך. (פנים מאירים)

☆

על הטא שהטאנו לפניך ביצר הרע, הכוונה היא על העבירות שהיצה"ר מתבייש להסית את האדם לזה, רק שהוטא בעצמו ממשך על עצמו היצה"ר, וזהו הפי' ביצר הרע. (שארית ישראל)

☆

אבל אנחנו אבותינו הטאנו, מזכירים הטאת אבותינו, דהעושה תשובה מאדבה עונות נעשו זכיות, ודם בוודאי עשו תשובה מאדבה, אי"כ הטאים הם זכויותינו. (לקט יושר)

☆

הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה, רוצים אנתנו בזה להתנצל לפני הקב"ה, שכל העבירות שעשינו אין זה ראיה שכן הרע מוטבע בעצמותינו, אלא הרינו ככלי שמלאוהו כלימה, וכשיוציאו את העבירות ישאר הכל נקי כבתדולה. (הרח"ק מהר"ש מבבלא ז"ל)

לעילוי נשמת

האה"ה מרת **שבע דאווידאויסי' ע"ה**
ב"ר זאב וואלף ז"ל
גלב"ע ערב יום הקדוש

לעילוי נשמת

הרה"ה ר' **משה דוד טעלער ז"ל**
ב"ר יחזקאל משולם ז"ל
גלב"ע ממחרת יוה"כ"פ

דבש המרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים,
רבותינו הקדושים עצי התמרים

תורה כלשון בני אדם או לא דברה כלשון בני אדם דבלשון בני אדם לא הוי עד בכלל, עוד וזאת נקדים דאיכא מחלוקת אי וי לחלק או וי להוסיף, והר"ן (במס' נדרים) כתב לבאר דזה נמי תלוי אי דברה תורה כלשון בני"א או לא, דבלשון בני"א הוי וי להוסיף והנה איי בקידושין דבכל התורה כולה אמרינן אין שלוח לדבר עבירה לבר מטביחה ומכירה בתשלום די הוי דכתיב שם וטבחו או מכרו, או לרבות את השליח, שהגנב חייב לשלם אף כששלח שליח במקומו, ומדאייתר ליה או לרבות את השליח משמע דלא הוי צריך או לחלק בין טבחו למכרו, דלזה בא הוי של ומכרו לחלק, והנה אי ס"ל דהוי מחלק, על כרחך ס"ל נמי דלא דברה תורה כלשון בני"א כנ"ל, ואיכא אמרינן נמי עד ועד בכלל ושפיר מהני תשובה אף על הגי עבירות ובכך לך תעלה ביאור הכתוב, שובה ישראל עד הי אלוך ולכאוי ציב האי עד מאי פירושו עד ממש, או לא עד בכלל ולא מנעת התשובה אל הי אלוך עי"ז אמר הכתוב קחו עמכם דברים, כלומר קחו לכם ראיי ושובו אל הי ממש דעד בכלל, ואמרו אליו כל תשא עון פוי שתשובה מהני על כל העונות ואף על הגי החמורות שבהם, כי הרי עד בכלל ותשב אנוש עד דכ"א, וקח וטוב ר"ל וקח ראיי לדברך דעד בכלל מונשלמה פרים היינו מפר מטביחה ומכירה שחייב הגנב לשלם אף כשרק שלח כשפתינו שליח, דילפינן מיתורא דאו לרבות את השליח ועכ"ה ש"מ לא דברה תורה כלשון בני"א ואיכא עד בכלל והבן.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שלימ"א)

וימי הזקנה אשר הותירם הי על פני האדמה אך למותר, אמר כי בכל זאת והותירך הי לטובה כפרי בטנך, היינו כשבייל פרי בטנך עי"כ, וזשי"ה וילך משה וידבר את כל הדברים האלה אל כל ישראל, והכוונה על כל דברי התורה והמצוה הנאמרים למעלה הינו שמשא רבינו כבר דיבר אל בניי את כל הדברים אשר צוה הי, ויותר לא ניתן לו מן השמים כח זה להשפיע תורה והכמה לישראל, ולזה המשיך ואמר בן מאה ועשרים שנה אני היום ופירש"י היום מלאו ימי ושנותי ביום זה נולדתי וביום זה אמות, וטעם הדבר שלא יזכה עוד להאריך ימים בעוה"ז, כי לא אוכל עוד לצאת ולבא וכפירש"י שנשתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה, ושוב אינו יכול להשפיע מתורתו לאחרים, והוא לעצמו כבר השלים נפשו בימי נעוריו עי"כ התמו ימיו. (ברך משה)

☆

בהפטורה שובה ישראל עד הי אלוך כי כשלת בעונך, קחו עמכם דברים ושובו אל הי אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו. ורבו הדקדוקים בדברי הנביא האלו, וי"ל בדרך דרוש לבאר דברי הנביא, בהקדם המחלוקת אי תשובה מהני אף על הגי עבירות חמורות שבתורה עי"ז גיע ושפ"ד, אי לא מהני, ותילא בפלוגתא אי אמרינן עד ועד בכלל, אי לא עד בכלל, דכתיב בתהלים תשב אנוש עד דכ"א, ר"ת דם כפרה אשת איש דאם עד בכלל מהני תשובה אף על דכ"א, משא"כ אם לא עד בכלל לא מהני תשובה עליהם רק עד דכ"א, והא דעד בכלל או לא עד בכלל תלוי נמי אי דברה

הן בעודני הי ממרים הייתם עם הי, והוליל נגד הי מהו עם הי, ויובן על פי מה שפיי בנועם מגדים דברי חז"ל לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה, ר"ל שגם מעשיהם לא טובים היו תולים בתה"ק, כאילו מצות התורה כך הוא, עי"י פשטים שאינם אמת עכתו"ד, ועל דרך זה היה גי"כ מחלוקת קרה ועדתו שחלקו על משה ועל נבואתו מפי הקב"ה, וכל ראיותיהם הביאו מדברי תורה עי"י שסלפו דרך התורה לדעתם ולרצונם, ולכוונה זו אמר להם משה הן בעודני הי עמכם ממרים הייתם עי"ם הי, ולא אמר נגד הי, שעם דברי הי בעצמם המרו להפכם נגד רצון הבו"ת והפכו, ואי"כ כ"ש אחרי מותי, כי מי יזכיה לברר מעותם, ומשרע"ה היה מקור התורה, ואעפ"י סילפו דרך התורה בימיו עי"כ דאג מה יהיה אחר מותו. (דברי יוא"ל)

☆

וילך משה וידבר את כל הדברים האלה אל כל ישראל וגו'. ונראה בהקדם מה שפירש החתם סופר מאמר הכתוב יקימך הי לו לעם קדוש וגו' והותירך הי לטובה כפרי בטנך, כי הנה עינינו רואות השרידים אשר הי קורא גם המה יובון כשיבה, ובלי ספק כי הם השלימו נפשם בימי נעורם והם מצד עצמם כבר התמו ימיהם, רק השוי"ת מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם ותלמידיהם, ולכן אחר שאמר הכתוב יקימך הי לו לעם קדוש וגו' וראו כל עמי הארץ כי שם הי נקרא עליך, וברכם בתכלית השלימות באופן שתושלם נפשם בימי נעורם, ומצד שלימות נפשם כבר התמו ימיהם,

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונגוה מפיקים

בשפתי צדיקים

אני הגבר ראה עני בשבת עברתו...

כפרי אחד בא פע"א להרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע בערב יוה"כפ ותרגול לבן ל"כפרה" בידו, וביקש ברכתו, אמר לו הצדיק: אני אגיד לך מה שהתרגול אומר: "אני הגבר" התרגול שנקראת בלשון הגמרא "גבר", "ראה עני בשבת עברתו" רואה את האדם עני בדעת ועובר עבירות "אותי נהג ויולך חושך ולא אור" לקח אותי בערב יום כיפור בשעה שעדיין חושך בחוץ וטרם האיר היום, "אך בי ישוב" אם חושב הוא ומדמה לעצמו שבזה יצא ידי חובת תשובה, "הפוך ידו כל היום" ידע נאמנה שאפילו אם יהפוך ידו כל היום לסובב אותי מעל ראשו לא יעיל לו.

שובה ישראל עד ה' אלוֹקֶיךָ

רשע בא להרה"ק ר' מרדכי מטשערנוביל לצוק"ל וביקש ממנו שיורוהו דרך תשובה, ראה הצדיק את החשבון הגדול של נפש נשחתת זו, השיב לו, הנה כבר זקנתי, ואין בכוחי לקבל עלי בעל תשובה קשה כזה, עצתי הוא שתסע להרה"ק מרוז'ין, הוא עודנו צעיר לימים, והוא יקבל אותך וישע לך, וכך הוה, שנסע לרוז'ין, וסידר לו תשובה: שיזהר שכל דיבור ודיבור שבקדושה יאמר דוקא מתוך הסיודור, ושום מלה לא יאמר בעל פה, הן בתפלה, והן בברכות, ואפילו בברכת אשר יצר, וסיפר בנו הגה"ק מטשארטקוב צוק"ל, שהוא הכיר את הבעל תשובה הזה, שהיה אח"כ לאדם גדול, ובעל מדריגה, וסיים, אל תתמהו על תשובה קלה כזה שסידר לו אבי, כי אחר שעשה מה שצויה לו אבי, ידע אח"כ ממילא לעשות מה שצריך לעשות.

כי ביום הזה יכפר עליכם

בכל ערב יום הכיפורים היו נוהגים בניו ובנותיו של הרה"ק ר' יעקב ישראל המגיד מישרים דק"ק קרעמניץ לבוא לבית אביהם שיברך אותם, וקרה פעם בערב יום הכיפורים שאחת מבנותיו איחרה לבוא, והלכה מהר ועמדה לפני פתח בית הכנסת בכדי שכשיבוא אביה הרב לביהכ"נ יברכנה שם, ועל זרועותיה החזיקה תינוק קטן שלה, כשבא הרב מצא אותה ועומדת בחצר בית הכנסת ובוכה, וגם הילד בוכה בכי רב, וישאל הרב את הילד: למה זה אתה בוכה, השיב הילד: אני רואה שאמו בוכה לכן הנני בוכה גם אני, מיד נכנס הרב לביהמ"ד ועלה לפני ארון הקודש וסיפר בבכי רבה את דברי התינוק, ואמר: אם הילד ראה רק פעם אחת שאמו בכתה, אז בכה גם הוא, כל שכן אנתנו שנפשינו יודעת שום מאוד שהשכינה הקדושה בוכה, כמו שנאמר "במסתרים תבכה נפשי" שבוודאי עלינו לבכות, ונתעורר כל הקהל בבכי רבה למשמע דברי הרב, ואמר הרה"ק החוזה זי"ע שנעשה אז רעש בשמים מהתשובה שנתעוררה אצל המתפללים.

וילך משה וידבר את הדברים האלה

חסיד אחד בא פעם אל הרה"ק ר' אשר ישעי' מראפשיץ זי"ע והיה אצלו כמה שבועות והיה בהתקרב זמן ומועד הפרידה חשב החסיד בליבו הן זה כמה שבועות שאני יושב פה ואני כבר חפץ לנסוע לביתי ועדיין לא שמעתי מרבי הקדוש שום דרך בעבודת ה', ובמחשבה זו הלך החסיד להפרד מרבו, והיה כאשר נכנס לחדרו של הרה"ק מראפשיץ ראה אותו הולך בחדרו אנה ואנה כדרכו בקודש, ופתח את פיו בחכמה, הנה כתיב בפרשתן וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל, וכי משה רבינו הלך לבית כל אחד ואחד ואמר לו את דבר ה', רק הפירוש כך הוא, וילך משה היינו שהלך בחדרו אנה ואנה בדביקות, ועי"ז וידבר אל כל ישראל, שבזה דיבר אל כל ישראל והאיר להם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, ובה הבין החסיד שאע"פ שלא שמע מרבו כלום מ"מ ע"י שמקשר את עצמו אל הצדיק, בזה מאיר הצדיק לכל אחד ואחד וממנו נקח לעבוד את ה'.

הן קרבו ימיך למות

בספר מים חיים מביא שמקובל מנכדי הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב צוק"ל שנלב"ע כ"ה אלול תקמ"א בשב"ק פרשת ניצבים וילך בעת סעודת רעוא דרעוין, שמוגדל דביקותו בהש"ת יצתה נשמתו הקדושה במיתת נשיקה והוא בן נ"ה שנים, ובאותו שב"ק שנפטר קראו לו לעלות לתורה לעליית שישי וקראו לפניו פרשה זו "הן קרבו ימיך למות" ואמר אז הרה"ק מזלאטשוב שזה רומז אליו, שתיבת ה"ן היינו כמספר שנותיו נ"ה שנים, קרבו ימיך למות, הו"ד של ימי"ך מרמז על שמו יחיאל ושאר האותיות של ימיך והלמ"ד של למות הוא השם מיכ"ל, עכדה"ק, ואכן בשב"ק זו לעת ערב יצתה נשמתו בטרהה.

וידבר משה את דברי השירה הזאת

הרה"ק ר' שמחה בונם מפרשסיחא נכנס פעם להיהודי הק' וביקש ממנו היהודי הק', שיאמר איזה פסוק והוא גיד עליו דברי תורה, ונפל בפי הרה"ק ר' בונם פסוק הנ"ל וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם, והיהודי הק' נענה לעומתו "תומם" ולא אמר שום דיבור יותר מזה, והצדיק ר' בונם נהנה מאוד ושיבח מאוד את התורה שאמר היהודי הקדוש, ובאותו מעמד היה נוכח גם הרה"ק ר' תנוך העניך מאלכסנדר, והיה שואל ומתמה להרה"ק ר' בונם צ"ל שיפרש לו את דברי היהודי הק', שלא מבין מה הוסיף בזה, ואמר לו שכונתו היה שמרע"ה דיבר אל כל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם, מלשון תם ושלם, דהיינו שהשלימם שיהיו תמימים ושלמים. (ער האט זיי גאנץ געמאכט) לה' ולתורתו.

פרפראות לחכמה

מאמרים נהמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרה משוקדים

תורה כפשוטו, "ושובו אל ה'", היינו שיוכור שישוב נפשו אל ה' בעת בוא פקודתו, וזה שיש לרמוז ג"כ בפרשת האזינו "לו חכמה ישכילו וא"ת" רומז על תורה ע"ד "ואת התורה", "יביטו לאחריהם" הוא יום המיתה, "איכה ידרוך אח"ד" רומז על אחד דקד"ש (אמרי נועם) וכאמור.

☆☆☆

וענינתם את נפשותיכם בתשעה לחדש. ויש לומר הכוונה ע"ד המוסר שבוה בא הכתוב לתרץ היות שהבטיחה תורתנו הק' שיו"כ יכפר על כל חטאי האדם, ומדוע איפוא אחר התענית שלנו ביהכ"פ התפילות שאנו מתפללין בו ביום על גאולת ישראל למה אינה עושה רושם להחיש גאולתנו ופדות נפשינו, אך התירוץ הוא כדברי הוזה"ק צוחק ככלבים הב הב שכל בקשתנו בימים נוראים הוא רק על פרנסה ולא על גלות השכינה, וזה"כ כמתמה למה "וענינתם את נפשותיכם בתשעה לחדש" זו תענית של תשעה באב שאנו מתענין על חורבן בית מקדשנו, "בערב" היינו בגלות שנקראת ערב, ולמה עוד לא נושענו, אבל התירוץ הוא יען "מערב עד ערב תשברו שבת"ים" היינו שהשביטה שאנו שובתים ביום כיפור אינה כי אם לטובתנו למען נשיג חיים ופרנסה ושאר צרכינו, לכן לא הועיל יו"כ לצאת לחיחת עולם.

☆

ובדרך זה הובא בנחל קדומים לפרש מאמה"כ (שמות כ"א כ"א) "אך אם יום או יומיים יעמד לא יוקם כי כספו הוא" כי יום כיפור וראש השנה עומדים ישראל בתשובה, ולא סגי כי הכל הוא מיראת העניות שלא יגזרו עליו, ורצונו שיכתבוהו בספר פרנסה טובה, וז"ש "אך אם יום" היינו יום כיפור, "או יומיים" בי ימים דראש השנה, "ועמד" בתשובה ותפילה, ועכ"ז "לא יוקם" הטעם "כי כספו הוא" שעיקר דעתו בעבור הכסף שיהיה לו פרנסה.

☆

ומתאמרא משמיה דהרה"ק ר' שמעלקע מניקלשבורג זי"ע לפרש בזה מאמה"כ "מדוע לא בא בן ישי" למה מתמהמה משיח בן דוד לבוא, מפני כי "גם תמול גם היום אל הלחם", שגם אתמול ביום א' דר"ה, וגם היום ביום ב' דר"ה מתפללים רק אל הלחם, ולא על גלות השכינה.

☆

וכדבר האמור פי' בספה"ק תפארת שלמה (פי' מ"ט) לפרש עפ"י מאמרם חו"ל "כל היוצא למלחמת בית דוד גט סריתות כותב לאשתו" דהיינו שמי שרוצה להתפלל על ביאת משיח בן דוד צריך ליתן גט סריתות לאשתו דהיינו לצרכיו הגשמיים

☆

ומטו בה משמיה דהבעש"ט הק' לפרש בזה מאמה"כ (פסליס כ') ימלא ה' כל משאלותיך, דהיינו שלא יהא תפילתך על צרכיך רק כל משאלותיך יהא שימלא שמ"ץ של הקב"ה שאין השם שלם עד שימחה זרעו של עמלק בביגוא"צ בב"א.

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעונך. ונל"פ דהנה יש ב' סוגי חטאים, דישנם בעלי עבירה שמעצם טבעם הם רעים וחטאים לה, אמנם ישנם כאלו שמעצם טבעם הם טובים ורק מחמת שהתחברו עם אנשים רעים למדו ממעשיהם, והנה גדרי התשובה נחלקים לשנים דהיינו תשובה מאהבה ותשובה מיראה, וי"ל דאתם שחטאם גדול כ"כ שבעצם טבעם הם רעים הם מחויבים לשוב בתשובה מעולה תשובה מאהבה, ואתם שחטאם נגרים להם רק ע"י ההתחברות לאינשי דלא מעלי די להם בתשובה מיראה, והנה המפורשים כתבו טעם למה ייחד הקב"ה את שמו רק על ג' אבות כמו שאמרים אלוקי אברהם יצחק ויעקב ולא על שאר הצדקים, מפני שהאבות באו לידי הכרת הבורא מעצמם ולא היה להם מי שידריך אותם משא"כ שאר הצדקים, נמצינו למדים שעיי"ו שמכיר את הבורא מעצמו בזה זכה שהקב"ה מיחד שמו עליו, והנה מי שהגיע למדרגת תשובה מאהבה בוודאי בא ע"י שהכיר את הבורא מעצמו וראה רוב חסדיו עמו וזה גרם לו לאהוב אותו, וזה"כ שובה ישראל היינו שתעשה תשובה כזה, עד ה' "אלוקיך", היינו שיהא ה' אלוקיך דייקא שייחד שמו עליך, וזה ע"י תשובה מאהבה כאמור, והטעם, כי כשלת "בעונך" שהיית רשע בפני עצמך, ולא היה העונות מפני שלמדת מאודים, ולכך אתה צריך לעשות תשובה מעולה מאהבה.

☆☆☆

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעונך. וי"ל עפ"ימ דאיתא בגמ' גדולה תשובה שזדונות נעשין לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה"א כי כשלת בעונך, האי עון מויד הוא, וקרי ליה מכשול, ופריך אינו והאר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשין לו כזכות, ומשני, לא קשיא, כאן מאהבה כאן מיראה, אולם איתא בישמח משה דתשובת הרבים גם כשהוא מיראה העונות נעשין לו כזכות, ומעתה יל"פ מאמה"כ שובה ישראל ופתח בלשן חיד מפני שמיידי מתשובת חיד ואז צריך להיות עד ה' אלוקיך, דהיינו תשובה מאהבה, כי כשלי"ת בעוניך, כלומר דאם תעשה רק תשובה מיראה ישאר מן העוין הזדונות כמכשול שהוא שגגה, ולכן תעשה תשובה מאהבה, כדי שלא ישאר כלל שום עון, אולם יש עוד סגולה, וז"ש קח"ז עמכ"ם דברים ושוב"ז אל ה', מסים בלשון רבים, משם המיירי בתשובת רבים, ואז אמרו אל"ץ כל תשא עון וקח "טוב", שימחול כל החטאים ויתדפכו לטוב ולזכות, ואפילו בתשובה מיראה.

☆☆☆

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעונך. ויתבאר הפסוק עפ"י אמרם ז"ל (בבב"א ד.) לעולם ירגיו אדם יצר טוב על יצר הרע נצח מוטב ואם לאו ילמד תורה ואם לאו יקרא קר"ש ואם לאו יזכיר ליום המיתה, ושלשה דברים אלו תורה וקר"ש ויום המיתה נרמזים בפסוק זה, "שובה ישראל ע"ד" - רומז לקר"ש, עיי"ן של שמע ודלי"ת של אחד, כידוע, "קחז עמכם דברי"ם" היינו דברי

פניני התורה

פנינים וחידישים בגמרא מס' ביצה הנלמד במסגרת חבורת "יסודי התורה"

נר"נ ע"י אחד המגיל"ש

איך מתפללין ג"פ בכל יום על הפרנסה הרי "מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים"

איך מתפללים ג"פ ביום על פרנסה

מבואר מדברי הגמרא שמראש השנה ועד יום כפורים נגזר מזונותיו של אדם על כל השנה, א"כ נשאלת השאלה איך אנו מבקשים ג"פ ביום "ברך עלינו ה' את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה, ותן ברכה על פני האדמה" וכו'. הרי מאמינים אנו שכמה שנגזר בראש השנה זה יהיה לו.

ובאמת קושיא זו שואלת הגמרא במסכת ראש השנה (דף ט"ז) על הא דאיתא במשנה (שם) "בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון", וכל מה שיעבור על האדם במשך השנה נגזר בראש השנה, א"כ "כמאן מצלינן האידנא אקצירי ואמריעי" האיד מתפללים בכל יום על החולים ועל החלשים, ומתריצת הגמרא, כמאן כרבי יוסי הסובר שאדם נידון בכל יום, ולכן ניתן להתפלל שיהיה נידון לכף זכות, אבל להסוברים שאדם נידון בראש השנה בלבד הרי כבר נזורה הגויה ואין התפילה מועילה, ואיבעית אימא לעולם כרבנן וכדרבי יצחק, דאמר רבי יצחק יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין ובין לאחר גזר דין" עיי"ש.

בגמרא (ט"ז): "תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוואה, כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים הדין הוא בראש השנה, וגזר הדין הוא ביום הכיפורים, ואז נגזר עליו כמה הוא עתיד להשתכר במשך השנה כולה, לפיכך יש לו להזהר שלא ירבה בהוצאות, שהרי לא יוסיפו לו בשכחו מעבר למה שנפסק לו. הוין מהוצאת שבתות והוצאת ימים טובים, והוצאת בניו לתלמוד תורה שאין הוצאות אלו באות על חשבון השכר שנפסק לו מראש השנה, ולא פסקו כמה ישתכר בעבורן ומיהוין יביאו לו. אלא כמה שיוציא עליהם ככה ימציאו לו מן השמים מעבר למה שנקצב לו מתחילה. ונמצא שאם פחת בהוצאות אלו פוהתינן לו בתוספת זו, ואין מוסיפין לו על הקצוב אלא כמה שהוציא, ואם הוסיף והוציא עליהם הרבה מוסיפין לו על הסכום שנקצב לו מראש השנה כפי שיעור הוצאותיו.

אמר רבי אבהו, מאי קראה מהו הפסוק שהוא המקור לכך שקוצבים את מזונות האדם בראש השנה, ממה שנאמר 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו' איוהו חג שהחדש מתכסה בו שהלבנה מתכסה בו ואינה נראית לכל אדם הוי אומר זה ראש השנה משום שהיא בתחילת החודש, שהרי שאר ימים טובים חלים כאמצע החודש, שאז כבר מתמלאת הלבנה במקצת ונראית בכל מקום,

וכתיב בהמשך של הקרא 'כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב' הרי לנו שבראש השנה נקבע חוק של האדם.

שואלת הגמרא:

מאי משמע דהאי חק' לישראל דמזוני הוא, ומשיבה ממה דכתיב לגבי כהני מצרים שקיבלו את מזונותיהם מאת פרעה 'ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה' מכאן שחוק הוא קיצוב מזונות, וזמנו הוא בראש השנה כאמור. מר זוטרא אמר מזהבא למדת מי חק' הוא קיצוב מזונותיו של אדם, שנאמר 'הטריפני לחם חקי'.

בלום פיך מלדבר דברי בדחנות ותהיה לך הרחבה בביתך

בספיה"ק מדרש פתחם איתא שפעם אחד היה איש בדחן שהיה מרבה מאד בדברי בדחנות, והיה האיש ההוא עני ומדוכא מאד, פ"א הקניטתו אשתו על אשר לא היה לו מה לאכול, ובא הבדחן אל הרה"ק מוהר"פ זצלה"ה מקאריין סר וזעף, ואמר לו הרה"ק ז"ל בלום פיך מלדבר דברי בדחנות ותהיה לך הרחבה בביתך, והסביר לו טעמו של דבר כי "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה", ובודאי אין קוצבים כמה מדות דגן יודמנו לו אלא קוצבין לו כמה מדת הנאה יהיה לו, ואתה בדברי בדחנותיך תתענג נפשך, וביזה אתה מוציא כלל ההנאה והתענוג הקצוב לך, ולא נשאר לך ממה ליקח לחם לאכול לשבעה, ע"כ עצור במילין והיה לך השריד לאוכלך עכ"ל.

בראש השנה קוצבים מזונותיו של אדם, ולא מעותיו

מסופר שפעם אחת נכנסת בתו של הגרי"ז (מבריסק) זצ"ל, ואמרה למרן הגרי"ז שיש בתקופה אחרונה גל יוקר נורא, בכל מצרכי המזון, והיא מודאגת מאוד מכך. אמר לה הגרי"ז מה לך לדאוג, והרי מבואר בגמרא ביצה "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה" ... וא"כ הרי כל מזונותיו קצובים לנו ... ובשלמא אם היה כתוב "כל מעותיו של אדם קצובים לו" אזי יש מקום לחשוש, שק חל התייקרות במצרכי מזון, ואילו המעות כבר נקצבו לנו בראש השנה... אך מכיון דאיתא "כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה" ... א"כ מה אכפת לך שהתייקרו מזונותינו ... (עבודות והנהגות לבית בריסק, ח"ב עמוד ק"ה).

בר"ה נגזר על האדם במה יתפרנס, אבל אם יהיה מרוצה מאומנתו או לא דנים בכל יום

מסופר שפעם עבר לפני הלון ביתו של הבעל שם טוב הקדוש שואב המים ששמו היה חייקל, קרא לו הבעש"ט ודרש בשלומו, ונאנה שואב המים ואמר או רבי רע ומר הוא מנת חלקי הנני סוחב את דליי המים הכבדים על המדריות הגבוהות, אולם פרנסה אין בנמצא מזה.

ויהי למחרת עיכב שוב מרן הבעש"ט את חייקל כאשר עבר לפני הלון ביתו, ושאלו עוד פעם מה שלומך חייקל ומה מעשיך, והשיב לו חייקל השבחה להשי"ת על רוב חסדיו, כפי שהרבי רואה אותו, הרניי כבר יהודי בא בימים, ואעפ"כ יש לי עוד כוח לסחוב ולשאת את דליי המים הכבדים על המדריות הגבוהות, וברוך השם הנני מתפרנס גם כן קצת מזה.

פנה הבעש"ט אל תלמידיו ואמר להם שעל פי מעשה זה נתיישב בלבו מה שהוקשה לו זמן רב שלכאורה יש סתירה בין שני מאמרי הו"ל, שבמקום אחד אמרו הו"ל

(ראש השנה ט"ו): "אדם נידון בר"ה", ובמקום אחר (שם) אמרו "אדם נידון בכל יום", והנה בא חייקל שואב המים ויישב לו, שהרי זה אותו חייקל עצמו, ואותם דליי מים כבדים, ואותן מדריות גבוהות, אעפ"כ היה חייקל אתמול ממורמר והתאונן על מצבו הקשה, ואילו היום הוא שמח ומרוצה.

וזה הוא הפשט של שני המאמרים אלו כי לעולם "אדם נידון בראש השנה", ואז מזונותיו קצובין לו, ואז קובעים שיהא חייקל מתפרנס כל השנה משאיבת מים, אבל אם יהיה חייקל מרוצה מאומנתו או לא על כך "אדם נידון בכל יום".

ולפי"ז א"ש מה שמתפללים בכל יום על פרנסה בברכת ברוך עלינו, דהגם שכבר נגזר בראש השנה כמה כסף ירוויח בשנה זו, מ"מ אדם נידון בכל יום, והתפילה הוא שיהיו מרוצים מהפרנסה.

ובתוס' (שם ד"ה כמאן מצלינן וכו') הקשה דלכאורה מהתירוץ הראשון של הגמרא משמע שאין להתפלל עבור צרכים פרטיים בכל יום, וקשה וכי אין תנאים אלו מודים שמתפללים בכל יום ברכת "רפאנו, על החולים, וברכת "ברך עלינו" על הפרנסה בתפלת שמונה עשרה, ומתריך ר"ת דבר"ה האדם נידון רק אם יחלה או לא, אבל מתי יבריא מחליו אינו כלול באותו דין, ולכן אפשר להתפלל על החולים שיבריא [והא דמתפללים על הבריאים שלא יחלו היינו רק לרבי יוסי].

ומה שמתפללים "ברך עלינו" על הפרנסה מציין ר"ת להברייתא המובא בגמרא (שם י"ג) וז"ל הגמרא: נאמר בתורה (דברים י"א י"ב) "עני ה' אלוקך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", השגחה זאת של הקב"ה עתים לטובה ועתים לרעה. עתים לטובה כיצד, הרי שהיו ישראל רשעים גמורין בראש השנה, ופסקו להם גשמים מועטים לאותה שנה ולסוף במשך השנה חזרו בהן ישראל מרשעתם, להוסיף עליהן על הגשמים שפסקו להם אי אפשר,

קושיא בדין ביצה שגולדה ביום טוב

הנה קיי"ל (ביצה דף ג' ע"א, יו"ד סימן ק"ב סעיף א) דדבר שיש לו מתירים לא בטל, אמנם מבואר בשו"ע (שם סעיף ג, ובהגהות הרמ"א שם) דאם צריכים להוציא ממון בכדי להתיר את האיסור אז אף דבר שיש לו מתירים בטל, ובהיות כן צל"ע לגבי ביצה שגולדה ביו"ט דאמרינן דאינה בטילה אפילו באלף משום דגעשית היתר במוצאי יום טוב, ולכא"ו הרי איתא בגמ' (ביצה דף ט"ו ע"א) דכל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה חוץ מהוצאות שבת ויום טוב, וא"כ כשאוכל הביצה ביום טוב הרי זוכה בביצה זו מבלי שיתנכה לו מחשבונו הקצוב, משא"כ כשיאכלנה במוצאי יום טוב הרי מתנכה לו מחשבונו הקצוב, ונמצא דמפסיד את הביצים שנמנע מלאכלם ביו"ט וכה"ג דבר שיש לו מתירין שפיר בטיל כמבואר בשו"ע סעיף ג'.

קובץ פעמי יעקב (כ)

הערת הגאון רבי יוסף מאיר אלטמן שליט"א
אב"ד דקהל חוג התם סופר ב"ב

שכבר נגזרה גזירה. אלא הקב"ה מורידן בזמנו, על הארץ הצריכה להן הכל לפי הארץ. עתים לרעה כיצד, הרי שהיו ישראל צדיקים גמורין בראש השנה ופסקו עליהן גשמים מרובים לאותה שנה ולסוף חזרו בהן ממעשים הטובים, לפחות מהן מן הגשמים שפסקו להם אי אפשר, שכבר נגזרה גזירה, אלא הקדוש ברוך הוא מורידן שלא בזמנו, ועל הארץ שאינה צריכה להן "עכ"ד הגמרא.

ובחינה זו איתא בספ"ק ג"כ על הא דמבקשים על הפרנסה בברכת ברוך עלינו מידי יום ביומו, דאע"ג דמזונותיו של אדם קצובים לו בראש השנה, היינו באופן כללי, אבל באיזה אופן וצורה אדם יקבל זאת, אם באופן חסכוני ותועלתני שגם המעט יספיק לו, או בצורה בזבזנית וללא תועלת על כך דנים בשמים בכל יום, אי"כ א"ש הא שמתפללים על פרנסה בכל יום.

הלכות דינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

הוקים להורותם

דיני ועניני יוהב"פ

גערך גנסדר ע"י הרב יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

הלקאה - יש נוהגים ללקות ארבעים מלקות חסר אחת בעיר"כ אחר מנחה, לא מחמת עונש מלקות (דאין מלקות בזה"ז דאין לנו סמוכים, וגם אין חייב מלקות דליכא התראה) אלא שמתוך כך יתן אל לבו לשוב מעבירות שבידו.

והנלקה יהא מוטה פניו לצפון ואחוריו לדרום (רמ"א, ובט"ז כתב הטעם משום שיעקר חטאת האדם היא מחמת ממון וכתיב מצפון זהב יאתה, ע"כ מכניע עצמו לאותו צד להודיע שמשם בא לו החטא, ובמשנ"ב הביא דעת כמה אחרונים דדעתם שה"ה פניו לדרום והעיקר שלא יהא אחוריו למזרח או למערב שהם מקומות שהשכינה שרויה שם).

בורא מאורי האש במוצאי יו"כ

במוצאי יו"כ צריך לחזור שיהיה לו נר ששבת [דהיינו נר שדלק מערב יום כיפור] לברך עליו בורא מאורי האש (ש"ע סי' תרכ"ד ס"ח והטעם משום דהא דמברכין על האור במוצאי יוהכ"פ להורות שיום זה קדוש משאר ימים טובים ונאסר להבעיר בו אש, ועתה במוצאי יוהכ"פ הותר, וזה לא שייך אלא באור ששבת, דהיינו שהיה בעולם ביוהכ"פ ונאסרה הנאתה בו ביום ועכשיו התור לו, ואינו דומה לנר במוצאי שבת דהתם טעם הברכה היא משום בריאת האש במוצ"ש).

מן המובחר להניח נר דלוק בבית מעי"כ שיהי' מיוחד רק להבדלה במוצאי יו"כ (מ"ב סק"ג בשם דה"ח) ואם לא הניח ידליק נר מנר ביהכ"נ או נר נשמה וכדומה ויצרפם יחד ויברך עליהם (רמ"א ס"ה ומ"ב שם שעל נר ביהכ"נ י"א שלא נעשה להאיר ואין מברכין עליו בורא מאורי האש כמב' בס"י רח"צ וע"י בא"א מבוסטשטאטש) אבל על נר שלא שבת אסור לברך בורא מאורי האש (ש"ע שם).

ואם אינו משיג מיד נר ששבת יכול קודם להבדיל בכדי שיוכל לטעום ואחר כך יחפש להשיג נר ששבת.

ובשעת הדחק שאי אפשר לו להשיג נר ששבת יש אומרים דאפשר להדליק אש חדש ולהדליק ממנו נר אחר ועליו לברך (ח"א, כה"ח דאפשר לסמוך על דעת הי"א בש"ע הסוברים דכה"ג גם נחשב אור ששבת ואינו אור הנברא מחדש).

וידי - מלבד הנוסח לאמירת הוידוי, נכון לפרש גם חטאים פרטיים שלו בין חטא שבין אדם לחבירו, ובין חטא שבין אדם למקום (בכדי שיתבייש יותר כשמזכיר חטאיו).

חטא שאינו מפורסם לרבים יזהר לפרטו בלחש, וחטא המפורסם לרבים יכול לפרטו בקול (דכתיב כסוי חטאה, שצריך לכסות החטא, והטעם בזה מפני שאין זה כבוד המקום שמגלה לרבים שחטא כנגדו, ולכן חטא שאינו מפורסם אין לפרסם, מ"א ונפסק כן בשו"ע ר, דה"ח ובמשנ"ב), ודעת הרמב"ם דעבירות שבין אדם לחבירו אפי' חטא שאינו מפורסם אפשר לאמרו בקול רם, ומאידך דעת הגר"א דעבירות שבין אדם למקום אפי' מפורסם אין לאמרו בקול).

חטאים שכבר התודה עליהם ביוהכ"פ שעבר יכול לחזור ולהתוודות עליהם אע"פ שלא שינה עליהם (ובגמ' קאמר הרי זה משובח משום שנאמר וחסאתי נגדי תמיד) וידי **בעמידה** - צריך להתוודות בעמידה (דכן הוא דרך הכנעה טפי וממנה צלג שלם) והיינו משמתחיל לומר או"א תבוא לפניך תפילותינו עד סיום על חטא, ואפי' להשען על שולחן וכדו' שאם ינטל אותו דבר יפול, אסור (ובדיעבד אם סמך עצמו צ"ע אם יחזור ויתודה (פמ"ג)).

ואם קשה לו השחיה יש להקל בזה די שיכוף את ראשו מעט, בפרט בוידוי השני שחוזר ואומר עם הש"ץ.

בשעת אמירת הוידוי כשמזכיר החטא יכוף באגרוף על החזה או על הלב כלומר אתה גרמת לי שאחטא (משנ"ב בשם אחרונים)

עניית אמן, קדושה, באמצע הוידוי - המאריך בתפילת שמו"ע וכשהוא עדיין באמצע אמירת הוידוי שומע קדיש או קדושה מהש"ץ - אם אמר יהיו לרצון קודם הוידוי, יענה לקדושה - קדוש וכו', ברוך כבוד וכו', ואמן שלאחר המלך הקדוש, ושומע תפלה, ובמודים יאמר רק מודים אנחנו לך, ובקדיש - אמן יהא שמייה רבא, ואמן שלאחר דאמין בעלמא (דינו כדמבאר במשנ"ב סי' קכ"ב סק"ד לגבי עניית אמן באמצע אלוקי נצור לאחר יהיו לרצון, ובאלף המגן סי' תר"ז כתב שיכול לענות לכל האמנים וע"י בס' אשי ישראל פ' מ"ו שמתה ע"ז).

מוכה וד' מינים בשביעית

לולב

המנהג הוא שאין קדושת שביעית בלולב, ולכן מותר לקנותם כרגיל. (מקור הנידון הוא עפ"י הגמ' בסוכה מ' ע"א והראשונים שם, דעת רש"י ותוס' דיש בלולב קדושת שביעית ודעת הר"ן לחד תירוצא והרמב"ם בפה"מ והרע"ב דיני בעצים בעלמא ואין בו קדושת שביעית, ובש"ת שבה"ל (ח"א ס' קפ"א) מביא שדעת החזו"א שאין בו קדושת שביעית, ועי' שו"ת מנח"י ח"ו ס' ס"א וח"ח ס' ק', ובקנט' דבר השמיטה ובמנחת ירושלים שבזמן הזה ממילא אין בו קדושת שביעית, כיון דבכדי שיהא בו קדושה בעינן שתהא עומדת לשימוש שהנאתו וביעורו שוה דהיינו שבעת השימוש החפץ כלה ומתבלה לאפוקי שימושים שהנאתם הוא אחר ביעורם, ולכן דוקא בזמניהם שלולב היה עומד לכבד בו את הבית [שימוש של בעזעם] אזי נחשב שהנאתו וביעורו שוה משא"כ בזמנינו שנומד רק למצוה).

בענין לולבי "דרל" והנידון שיש בהם, כבר נתפרסם דעת הרבנים בזה ואין כאן מקומו.

אתרוג

אתרוגים הנלקטים בשנה זו יש בו קדושת שביעית בין אם נלקטו בשביעית ובין אם נלקטו בשמינית (דבריורשט אזלי' לגבי שביעית בתר החנטה, והחנטה היתה בשביעית, כן נקטו הראשונים לאפוקי דעת הרמב"ם דאזלי' בתר הלקיטה כמו בירק) ולכן יש ליזהר לנהוג באתרוגים אלו בקדושת שביעית, דהיינו מצד איסור סחורה, וכ"ש שצריך השגחה שלא לקנות אתרוגים שיש לחשוש בהם משום שמור או נעבד, וכן יש ליזהר שלא להפסידם בידיים, ושלא להוציאם מא"י לחו"ל (ועי' בכל הנ"ל בשו"ת רבינו ז"ע בדברי יואל ס' צו צח בשלוש התשובות הדחמיר באריכות השיטות לחומרא בענין איסור השתמשות בנעבד ובהוצאה לחו"ל).

ובענין אוצר ב"ד כבר הארכנו בזה בעבר ואכימ"ל. מותר ליטול אתרוג של שביעית לצורך קיום מצות ד' מינים, ועל אף שקליפתו מתקלקלת במישוש הידים (ברידב"ז פ"ה אות א' הקשה אמאי מותר ליטול אתרוג של שביעית כדמבואר בסוכה ל"ט ע"א, הא מבואר בסוכה לה ע"ב דאתרוג של תרומה אין ליטלו למצות ד' מינים ולחד מ"ד מפני שמפסידו וכדפרש"י שנפסד ע"י משמש היד וא"כ תיקשי אמאי מותר ליטול אתרוג של שביעית כיון שמפסידו, ומתרץ דשביעית אינו דומה לתרומה, דבתרומה אסור אף גרם הפסד דכתיב "משמרת תרומות" שיש לשמור על התרומה, ואילו

דשביעית גרם מותר ורק קלקול בידיים אסור, וקלקול שבא כתוצאה מנטילה אינו אלא גרמא ולכן מותר, וכע"ז כתב בתורה תמימה ויקרא כה אות כא, דבתרומה כתיב "משמרת" ומשמרת הוי כעין גדר וסיג ולכן אסור גם הפסד של הקליפה החיצונה של האתרוג, דאולי יבוא עי"ז להפסד ממש, משא"כ בשביעית דכתיב "לאכלה" ולא להפסד, ולכן גם אם הקליפה החיצונה נמאסת עדיין אינו נחשב להפסד הפרי ועי' עוד שו"ת מנח"י ח"י ס' ק"ט מענין זה).

תליית אתרוג של שביעית בסוכה - אתרוג שיש בו קדושת שביעית מותר לתלותו בסוכה לנוי באופן שלא יפסד בכך, ואחר סוכות ינהג בו קדושת שביעית (ב' נידונים בזה - א) דע"ז הוא אוסר את האתרוג באכילתו כל ז' ימי החג דהוקצה למצותו ונמצא דמפסידו לז' ימים ובזה נקטו הפוסקים דהפסד לשעה לא נחשב הפסד רידב"ז ס' ה', שו"ת מנח"י ח"י ס' ק"ט אך הוא כתב שם דנכון שיתנה התנאי שאינו בודל מהם כל ביה"ש של ח' ימים ובכה"ג מותר להסתפק מהם, ונמצא דלא הפסידו אפי' לשעה, שו"ת שבה"ל ח"ז ס' ע"ט. ב) שמא יפסד מחמת הגשמים או החום ויפסד לגמרי מאכילה אף אחר החג, ובזה דן במנח"י שם ומסיק לקולא או משום דהוי רק גמרא וכדכתבנו לעיל דגרמא מותר בשביעית ועוד דהוי פחות מגרמא דאינו עושה שום מעשה בידיים, ושם מסיק דזה הוי רק להלכה ולא למעשה כי יש מחמירין בגרמא, אולם עדיין יש אולי מקום להוסיף דעפ"י רוב אין האתרוג נפסד בסוכה).

הדסים

המנהג שאין בהם קדושת שביעית (במהר"ל דיסקין בתשובה מבואר דאין בהם קדושת שביעית וכן בשו"ת מנח"י ח"י ס' ק"ל, ואע"פ שבמיני בשמים נוהגים שיש בהם קדושת שביעית, מ"מ בהדסים אין קדושת שביעית, כיון שעיקר נטיעיתם וישמושים כיום הוא למצוה ושימוש מצוה אין בו קדושת שביעית, ויש המחמירין בזה, ואם נקטפו להריח כתב בשו"ת מנח"י שם שיש בהם קדושת שביעית, ונסתפק שם מה דינם אם נקטפו למצוה וכוונתו להריח בו לאחר החג, אך י"א דאזלי' בתר סתמא וכיון שהדסים בזמנינו סתמא עומדים רק למצוה ממילא לא שייך בהם קדושת שביעית).

אולם צריך לקנות הדסים בהשגחה שלא נעשה בהם מלאכה בשביעית.

ערבות

ערבות אין בהם קדושת שביעית (דנחשבים כעצים בעלמא שאינם עומדים לא לתשמיש ולא להריח).

כמה פרטי דינים בהל' סוכה

זמן עשיית הסוכה

המדקדקים מתחילין מיד במוצאי יו"כ בעשיית הסוכה כדי לצאת ממצוה אל מצוה (רמ"א ס"ס תרכ"ד וע"ע טעמים באלה"מ, משום שהיצי"ה מתקנא אז בנו ורוצה להכשיל את ישראל בעוונות ר"ל ע"כ קדמה לרשיעא וכו' וגם שהסוכה יהי' נעשה ע"י טהורים מקדושת יו"כ), ובשע"ת (ס"ו תרכ"ה) בשם ברכ"י שהמדקדקים עושים דפנות הסוכה ומכינים הסכך קודם יו"כ כדי שמצוה זו יצטרף להכריע דינו לכף זכות, ובמוצאי יו"כ יניח כל הסכך ועל כל פנים מקצתו.

ובערוה"ש כתב דמי שאינו יכול לעשות הסוכה מיד ילמוד עכ"פ הלכות או מס' סוכה, ובכה"ח כתב שעכ"פ ידבר עם בני ביתו מענין הסוכה איך יעשה ובאיזה מקום.

עשיית הסוכה כשחל שבת בין יוה"כ ל"פ לסוכות (כבשנה זו)

בעל האבני נזר חידש ודרש בשנה שחל שבת בין יוה"כ ל"פ לסוכות שמחויבים לעשות הסוכה קודם השבת, דחשיב מעביר על המצוות אם ידחה את עשיית הסוכה לאחר שבת, דהא חיוב עשיית הסוכה חל בעצם במוצאי יום הכיפורים, וכיון שיש שבת בינתיים שאינו ראוי אז

אולם החיד"א (בעבודת הקודש סי' כ"ד ב) כתב וז"ל: "ישתדל בסוכה בעצמו ועל כל פנים מוטב שיזהר שלא תהיה עשויה ע"י גוי ובפרט הסכך".

איגוד הלולב ע"י אשה או קטן - לכתחילה לא יאגוד הלולב ע"י אשה או קטן, ודווקא באגד התחתון ששם אוגד את כל המינים ביחד דשם עיקר מצות האגד, אבל במה שאוגדים למעלה מזה אין קפידא (משנ"ב סי' תרמ"ט ס"ק י"ד בשם המ"א, ובבכור"י ומטעם הנ"ל).

ולכן אותם שאוגדים הלולב עם בניהם, אע"פ שהילדים רק מניחים הג' מינים בתוך הקוישעלע"ך, ואינם עושים עוד קשר חוץ מזה לאגד המינים ביחד, מ"מ נכון להקפיד שגם הנחת הלולב ומיניו בתוך הקוישעלע"ך לא יעשו ע"י קטן.

מעמיד הסכך

אין להניח הסכך על גבי קורות ברזל, על מסגרות מתכת שיש סביב המרפסות, (כדנפסק בסי' תרפ"ג סעי' ז' די ש להחמיר שלא לסכך על דבר המקבל טומאה מגזירה שמא יבוא לסכך בו). ולכן יש להניח קורות עצים מעל הקורות של ברזל ולסכך עליהם, וכמו כן אפשר לחבר קורות של עץ ע"י יתדות של ברזל [שרויפ"ן] לקירות הסוכה [בסוכה שבתוך הבית] (כן נקטו הרבה פוסקים דכשר לסכך בענין זה הנקרא "מעמיד דמעמיד" דהיינו שהסכך מונח על גבי קורות שמחוברות כותל באמצעות ברזל, וכידוע דעתו של החזון איש שהחמיר אף בזה).

פתיחת גג הסוכה

קודם שבא לסכך את הסוכה יש לפתוח את הגג ואח"כ להניח הסכך, ולא לסכך כשהגג סגור, ואם סיכך בעוד שהגג סגור צריך לפתוח הגג ולנענע הסכך (דאל"כ הוי תעשה ולא מן העשוי).

נכון שיהיו גגות הסוכה פתוחים בתחילת כניסת החג, בכדי שתחול הקדושה הנכנסת בתחילת ליל התקדש חג גם על הסוכה העומדת מוכנת לקבל השראת קדושה, ואם הגגות סגורים בעת ההוא אין עליו דין סוכה דאין מקום לקדושה לחול על הסוכה ומתלי תלי וקאי עדי יפתח הסגור, ולכן טוב שיהיה פתוח. (מטה אפרים סי' תרכ"ה סעי' כ"ט).

סוכה שמתחת חבלי כביסה או סורגים

סוכה שממעל לסכך ישנם חבלי כביסה או סורגים, נקטו הרבה פוסקים למעשה דהסוכה כשרה, ואף שבין חוט לחוט או בין ברזל לברזל יש רווח פחות מג' טפחים, ולא אמרינן שכל החוטים מצטרפים מתורת "לבוד" שיחשב כאילו כל האוויר מלא בחוטים שהוא סכך פסול, אלא נקטינן דאין אומרים לבוד להחמיר (הב"ח בסי' תרכ"ו מחמיר דבפחות מג' טפחים אמרי' לבוד להחמיר ונחשב כאילו המקום סתום בסכך פסול, ועי' במשנ"ב שם סק"ז שהביא דבריו. אולם במ"א סוף סי' תרל"ב כתב דלא אמרי' לבוד להחמיר באופן שאם יקרב את כל הפסולים ביחד לא יאה מהם לחוד ד' טפחים, וכן נקטו כמה פוסקים עי' קובץ מבית לוי (תשרי) דכן פסק בעל שבה"ל שליט"א).

ואם בצירוף כל הפסולים [חוטבי הכביסה או הברזל בסורג] הם ביחד ד' טפחים - אזי אמרי' לבוד להחמיר ואין לישב תחתיהם.

לעשות סוכה, נמצא דקודם השבת ולאחר השבת שני זמנים חלוקים הם, וכשמעביר מזמן לזמן חשיב מעביר על המצוות. (וראיתו מגילה דף ו' דלמ"ד הסובר דקרא המגילה באדר א' אם ימתין לאדר ב' חשיב מעביר על המצוות, והיינו משום שהימים בינתיים אינם רצויים לקריאה, וכמו כן הכא דשבת שבנתיים אינו ראוי לעשייה ולכן אם ידחה לאחר שבת חשיב מעביר, ואף דברמ"א סי' תרכ"ה משמע דאף בליכא שבת בינתיים צריך לעשות מיד הסוכה משום מצוה הבאה לידיד אל תחמיצנה, זהו רק לחומרא אבל בשבת בינתיים כך הוא מעיקר הדין).

וכמה אחרונים חולקים עליו וסוברים דלא שייך בזה אין מעבירין על המצוות (בעל חלקת יואב חולק עליו ומובאים דבריו בשו"ת אבנ"ז סי' תנ"ט, וכן בשו"ת מנח"א ח"ד סי' נ"ה) חולק ותמצית דבריהם דעשיית הסוכה אינה אלא הכשר סוכה ואינה מצוה בעצם, והלא פלוגתא הוא בין הבבלי והירושלמי אי עשיית הסוכה נחשבת למצוה או רק ישיבתה, דלהבבלי אינה נחשבת למצוה ואין מברכים על עשייתה ברכת לעשות סוכה (מנחות מ"ב ע"א) ולהירושלמי מברכים על עשיית סוכה (עי' תוס' סוכה מ"ו ע"א), והלכה כהבבלי וכן פסק השו"ע בסי' תרמ"א דאין מברכים, ולכן כיון דעשייתה אינה נחשבת לעצם המצוה ועכ"פ אין עשייתה גמר מצוה (כ"כ הט"ז שם) אם כן לא שייך בהו אין מעבירין על המצוות).

עשיית הסוכה בערב שבת

בערב שבת אין לעשות הסוכה לאחר חצות (משנ"ב בשם פמ"ג, עפ"י השו"ע בסי' רנ"א דאין לעשות מלאכה בער"ש לאחר חצות). ויש מקילים עד זמן מנחה קטנה, (ביכורי"ע עפ"י האחרונים שם דהקילו עד מנחה קטנה, ובמשנ"ב כתב דהסומך על המקילין לא הפסיד)

שליחות בסוכה

מצוה בו יותר מבשלוהו - ולכן אם אפשר יש לעשות את כל הסכך בידו כי הוא עיקר המצוה, ואם אי אפשר לו לפחות יעשה מעט בידו והשאר ע"י שליח (כף החיים). ההשתדלות לקיים המצוה חיובא דאורייתא, ולכן בניית הסוכה וההשתדלות לטרוח להביא ד' מינים מצוה דאורייתא היא (דעת רבינו ז"ע בתשובותיו דברי יו"ד סי' כ"ז)

לסכך ע"י קטן

ראוי לכתחילה שלא לסכך את הסוכה ע"י קטן, דלדעת כמה פוסקים אין רשאים לתקן המצוה ע"י מי שאינו מחויב במצוה זו (בשו"ת אבני נזר סי' תע"ה מקיל ע"י קטן כל שאביו שלחו ובכוונת אביו היתה לסכך לשם צל, אולם בבכורי יעקב (סי' תרל"ה סק"ב) כתב להחמיר, ויסודו עפ"י"מ שכתב המ"א (בסי' תרמ"ט) לגבי איגוד הלולב ע"י אשה וגוי דכל מי שאינו מחויב בדבר אינו ראוי לתקנו, והא דמכשרינן בגמ' סוכת נכרי היינו דווקא סוכה העשויה כבר, אבל לא לכתחלה, וכן כתבו האחרונים (ריש סי' י"ד) לגבי הטלת ציצית בבגד, וכ"פ בשו"ת שבה"ל ח"א סי' קס"ו).

לסכך ע"י אשה או נכרי - כמו כן ראוי שלא לסכך ע"י אשה וכן אין לסכך ע"י נכרי (מטעמים הנ"ל).

עשיית דפנות הסוכה ע"י קטן, אשה, נכרי - בבכורי יעקב (שם) כתב דדווקא בסכך ראוי שלא לסכך על ידם אבל בדפנות אין קפידא דדפנות לא בעינן לשם סוכה ולא מיקרי עשייה.

**תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים
של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים**

הילולא דצדיקא

הגה"ק רבי אלעזר ניסן בן הגה"ק רבי משה זי"ע טייטלבוים
יומא דהילולא ח' תשרי (תרט"ו)

ואלה תולדות

א' כתוב מגן אברהם, השיבו הכי לא תראה והראה לו באצבע, ואביו שמר את הדבר והי' יושב ודומם. בהיותו בן תשע שנה חלה חולי גדול והי' מסוכן מאוד, ואביו היש"מ הצטער מאוד בראותו הבן יקר לו הוא בסכנה עצומה כ"כ ושפך את לבו אל ה' לעורר רחמים עליו, ובראותו מות מרחפת על פני הנער לקח שני אנשים כשרים ושלחם לליזענסק על הציון של הרה"ק בעל "נועם אלימלך" זי"ע ואמר להם: כאשר תבואי לחצר בית החיים תאמרו בפה מלא "אנחנו מנדרים פרוטה לצדקה בעד הנשמה אשר תלך ותגיד לנשמת הרבי ר' אלימלך כי באו על ציונו הקדוש להתפלל", ואז ירוצו כל הנשמות הנמצאות שם בעת ההיא להגיד ולהודיע להרה"ק הנ"ל, ושם בעולם האמת דבר יקר הוא אצל נשמת המתים אשר יכולים להשתכר פרוטה שנותנים לתועלת נשמתם, על כן כל אחד ירצה להקדים למען יזכה הוא במצות הפרוטה, ואחר שתאמרו כל זה, תלכו להתפלל על קברו בעד בני, עוד אמר להם שידייקו לראות את השעה בדיוק מתי התפללו על הציון הקדוש, השלוחים נסעו לליזענסק, ואחרי כמה שעות הקיץ הבן יקר שהיה זה כמה ימים על מיטתו כאבן דומם, וקרא אבא! אבא! היש"מ ניגש אליו בתמהון לראות מה קרא עמו, אמר לו הילד שעשועים: אבא מעתה אהיה בריא אולם בבריאות השלימות, ושאלו אביו: בני מאין אתה יודע, השיב לו הילד: שבזה הרגע היה אצלי יהודי נכבד ותוארו כך וכך, ובידך אותי והבטיח לי שמעתה אהיה בעזהש"ת בריא ואיתן כראוי, ומהתיאור שתיאר את האיש הבין היש"מ שהוא כתוארו של הרה"ק מליזענסק ששלח להתפלל על קברו, ותיכף הביט אביו הק' על המורה שעות, ואח"כ כשחזרו השליחים להיש"מ ראו בדיוק שבאותה שעה שהתפללו על הקבר בליזענסק באותה שעה הקיץ הילד מחליו אשר חלה בו.

האיש מקדש

כשהגיע לפרק האיש מקדש בחר בו הרב הגאון מוה"ר אהרן אבדק"ק חאדרוב זצ"ל לחתן לבתו הרבנית הצדקנית מרת רויזא בלומא ע"ה, חותנו הנ"ל הי' מתלמידי הרה"ק בעל נועם אלימלך ולאחר פטירתו נסע להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, והי' ידוע לגאון ומתמיד גדול וחס על כל רגע של ביטול תורה, ויסופר שלפני החתונה של בתו התנצל

מרן הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע נולד בשנת ה'תקמ"ו לאביו מרן הישמח משה זי"ע אשר שימש אז ברבנות בעיר שינאווא, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת ח' שרה בת הרבני הנגיד המפורסם מ"ה ניסן מפרעמיסלא ז"ל, [יחיד היה לאביו ולאמו אין כי אם בת אחת ה"ה הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה אשת הגה"ק בעל ארי' דבי עילאי זי"ע, ויסופר שהתנצל פעם לפני מורו ורבו הרה"ק החוזה מלובלין שאין לו כי אם הבן עם הבת, והשיב לו רבו: טוב מעט בכוונה]

ונקרא שמו בישראל אלעזר ניסן על פי מעשה שהי': דביום הוולדו ראה אביו בחלום ענין גדול וגם דברי הגמ' (ביצה טו:) מעשה ברבי אליעזר שהי' יושב ודורש כל היום כולו, ועל דבר זה נקרא אליעזר אולם השמיט היר"ד וקראו אלעזר על שם אחד מאבותיו הזקנים שהי' שמו אלעזר, ושם ניסן ע"ש חותן משה מוה"ר ניסן מפרעמיסלא ז"ל.

במעליו יתנכר נער

כבר משחר טל ילדותו נראו בו סימני טהרה כי לגדולות נוצר ושיזה הקטן גדול יהי', יראת ה' הי' חופף עליו כל היום כל רואיו יעידון כי הוא זרע ברך ה', ומסופר כי פע"א בהיותו נער קטן שלחו אביו לקנות דבר מה והלך בשמחה רבה ורקד בכל הדרך מגודל שמחתו כי זכה לקיים מצות כיבוד אב.

כבר בנערותו נודע בתוך הקהל כי עלה למעלה בתורה וחריפותו ובקיאותו ה' למופת בעין כל, וכאשר למד בחדר רק חומש ותהלים דקדק בלימודו וחדש חידושים נפלאים, ואביו היש"מ מביא דבריו בספרו תפלה למשה (על תהלים קמ"ט אות ב) וכותב שם בזה הלשון: בני היניק והחכים כ' אלעזר ניסן שיחי', וכן מביא עוד בספרו ישמח משה ח"ג בשם בנו היניק (במסכת כתובות דף כ"ט) ועוד בכמה מקומות בעת היותו כבן שמונה שנה בלילה הראשונה של חג הסוכות אביו וגם גיסו הגה"ק בעל ארי' דבי עילאי זי"ע אשר הי' בעת ההיא סמוך על שולחן חותנו ישבו בהסוכה והילד שעשועים התנמנם מעט על השולחן כדרך הילדים וכאשר הקיץ ופתח עיניו ראה על אדרת התלוי בסוכה לנוי שהי' כתוב באותיות גדולות מזהבות כעין של אש תיבת "מגן אברהם" ותיכף שאל מי כתב האותיות, וגיסו שאלו

לפני מחותנו היש"מ שלא יוכל להיות נוכח בשעת החופה מפני שאותה שעה הוא עוסק בשיעוריו הקבועים ורק אחרי צוות הלילה התפנה ובה לסעודת החתונה.

הרבנית הצדקנית מרת רויזא בלומא ע"ה נולדה בדראהביטש ונתייתמה מאמה בהיותה תינוקת בת י"ד שבועות, אביה הרב הגאון רבי אהרן ז"ל נשא אשה אחרת ונתקבל לאב"ד בעיר חאדרוב, ובתו היתומה נשארה בדראהביטש אצל זקינה אבי אמה הרבני הנגיד והלמדן מוה"ר נחום ז"ל שהיה פרנס הקהל וראש חברה קדישא דשם.

בבית זקינה הנ"ל נתגדלה הנערה עד שהגיעה לפרקה ונישאה עם הגה"ק רבי אלעזר ניסן ז"ע, ואמרו ת"ח מופלגים שהיו מהנכנסים בביתם, אשר אחת לשנים מרובות מזדמן זוג קדוש כזה.

היא היתה אשה חכמת לב מאד וכל ספרי תנ"ך הי' רגיל על לשונה, כל כתביה הי' בלשון הקודש צח ונעים אשר הקוראים הי' משתוממים בראותם מליצותיה הנפלאים ורעיונותיה הנשגבים, גם היתה בקיאה בכל אגדות הש"ס ומדרשים, וגם המפרשים על האגדות כמו מהרש"א והר"ף וכדו' לא נעלם מאתה, וכמה פעמים כאשר דברו הת"ח או הדיינים ממאמר חז"ל באגדות הש"ס ונעלם מהם לפי שעה איה מקומם היו הולכים לשאול את הרבנית והיא השיבה תיכף אנה נמצא מאמר הזה במקום פלוני, כס כמה דברים ממפורשי התורה כמו אלשיך הק' וכדו' היה נרשם בזכרונה וכן כמה דינים בש"ע ובפרט ש"ע או"ח היתה יודעת על בורי', גם היתה מחדשת חידושים נפלאים, והאשה הזאת עמדה לבעלה למחסה לבל יבלבלו מחשבותיו הקדושים בענינים מסובכים ומטרידים, גודל צדקת פזרונה אין לשער ותעש בחפץ כפיה לזון כמה יתומים ואלמנות, כמו כן כמה צדקות שעלו להון תועפות כבנין ביה"כ"נ הגדולה אשר בעיר דראהביטש, והכל בחכמה נפלאה מאוד.

גם זכתה ל'גילוי עינים' מסופר כשנפטר הרה"צ ר' מרדכי לעטנער מדראהביטש זצ"ל מח"ס מאמר מרדכי בערש"ק כשעלה מן המקוה שטבל בה לכבוד שב"ק, ובאותה שעה ראתה על גג המקוה שלהבת אש, והבהילה את אנשי ביתה שנפלה דליקה במקוה, ונודע כי ר' מרדכי נסתלק, ויהי לנס.

אחר נשואיו ישב בדראהביטש בבית חותנו זקיננו וישב על תורה ועל עבודה בשקידה רבה, ולא הסיר אביו עין השגחתו ממנו גם מרחוק וידוע האיגרת ששלח לו אז שתוכו רצוף אהבה, דברים ערבים ומתוקים, אשר בו מדריכו בעיקר להתמדת התורה בימי הנעורים, וידוע מחסידי קדמאי שהי' להם קביעות ללמוד את דברי האגרת הזאת מזמן לזמן, ולחיבת הקודש העתקנו כאן את כל דברי האגרת הזאת.

זמנים קשים עבר עליו אחר חתונתו ולא הי' לו זרע של קיימא, והי' לו צער גדול בניסן שכל ילדיו שנולדו לו בשנים הראשונות כולם מתו עליו בילדותם בעודם קטנים ר"ל, והי' מיצר ודואג ומריחוק מקום וקירוב הלב שיתף עמו אביו היש"מ בצער, וכמובן שהזכירו עצמם תכופות אצל אביו הק' מרן היש"מ להיושע בדבר ישועה ורחמים, ופע"א קבלו מכתב ממרן היש"מ משה ובה כתוב לאמר, שהיות אשר הרבנית היא נכדת הגה"ק ר' יקותיאל זלמן הלוי לאנדא זצ"ל, שהי' הרב הראשון של דראהביטש (אביו של זקינה רבי נחום ז"ל) ומנוחתו כבוד שם, לכן תלך הרבנית על קברו של זקינה לעורר רחמים שמים להיושע בזרע של קיימא ותקבל עליה שם על ציון הקודש שכאשר תלד בן זכר יקרא שמו בישראל על שם זקינה הנ"ל, פקודתו שמרה רוחם ובשנת תקס"ח כאשר נולד להם בן ה"ה מרן הייט"ל ויקרא שמו בישראל יקותיאל יהודה (זלמן לייב), יקותיאל אחרי זקינה ר' יקותיאל זלמן זצ"ל, ויהודה אחר זקינה רבי לייב חסיד מלבוב זצ"ל.

על כס הרבנות

ויגדל האיש הלך וגדול, וישמעו רחוקים ויבואו ויתנו לו כתר מלוכה, ובשנת תקצ"ד כשנפטר רבה של סיגוט הרב הגאון רבי מנחם מענדל שטערן זצ"ל יצאו שנים מנכבדי קהילת סיגוט לאוהעל להציע לו את כס הרבנות.

אביו בעל הישמח משה שלח עמם בחזרה אגרת מיוחדת למנהיגי הקהילה כדלקמן: "היות ששמעתי כי אתם מבקשים רב ומורה לקהילתכם, הננו בזה להודיעכם כי בני יחידי ראוי לאותו איצטלא, והוא גדול כאחד הגדולים בחריפותו ובקיאיותו וקדושתו, ואם כי כלום אב מעיד על בנו אולם אנכי אגלה טפה ומכסה טפחיים, ולא תבושו בו בעולם הזה ולא תכלמו בו לעולם הבא".

בעת נסעו לשבת על כסא הרבנות נסע עמו אביו, ותרעש כל הארץ ונתקבצו אלפים מישראל שנסעו אתם ללוותו, והזקנים שבאותו הדור ספרו שלא הי' קיבוץ כזה מעולם, ובכל מקום בואם לבשו בגדי שבת ויר"ט, ויסופר שהיש"מ בכה אז מאוד על"ז הכבוד אשר בני ישראל היקרים יטריחו את עצמם כ"כ לכבדו ולנשאו, ואוי לו למי שהעולם מטעין בו, או אז פיו פתח בחכמה בנו הק' מהרא"ז ואמר לו: אבי, הכבוד הזה אשר יטריחו בני' וישתדלו לעשות לא לך הוא, רק לתורתך, אשר ידעו כי הנך תלמיד חכם גדול מובהק ומייגע א"ע בתורת ה', אז נחה דעתו ואמר: "נחמתני בני נחמתני", ופירש בזה מאמה"כ בתהלים "לכן שמח לבי ויגל כבודי".

בבואו לסיגעט תיכף התחיל לפקח ולעיין על כל עניני דמתא, לתקן להם תקנות טובות, לגדור גדר ולעמוד בפרץ, וחתימת יד קדשו נמצא על תקנות חברה קדישא, אשר הוא יסד, וגם נודע שם לפועל ישועות והרבה באו בצל קורתו להתברך ממנו.

וישטמהו בעלי חצנים

בכתובים ובנו מרן הייטב לב מביא בספריו כמה פעמים מה ששמע מפיו.

ועל אף שלא הביט בספרים מחמת כאב עיניו כי אם לפרקים מכל מקום הי' רגיל על לשונו דפים דפים גמ' ודפים בזוהר, ואמרו עליו חכמי לב שהי' מכירין אותו שמוחו כאחד מן הראשונים, ואף קודם הדרשה שנהג לדרוש בשבתא דריגלא לא עיין כמעט בספרים ואך לפרקים ציוה ליתן לו ספר אחד או שניים ועם כל זה הי' הדרשה יותר מב' שעות.

כמה פעמים ישב כמו ג' או ד' שעות בימי הקיץ אחרי סעודת היום של שב"ק ולא דיבר עם שום אדם וידו על מצחו ופניו הי' כלפיד אש ועמוק במחשבתו בדביקות.

צדיק גזוז

לא נפל מכל אשר דבר ונתקיים בו ותגזור אומר ויקם לך, ופע"א רצה אביו למסור לו החכמה מהקמיעות אך מגודל ענוות צדקו לא רצה לקבלם, ואח"כ אמר אביו קודם פטירתו: "שכל מי שיצטרך דבר ילך לבנו כי הכח שיש לי בהקמיעות יש לבנו בפיו הקדוש שכל אשר גוזר הקב"ה מקיים".

פ"א שאל לילד אחד מה אתה לומד השיבו הילד אלף ושאל "נו קאנסט דו מיר ווייזן אַ אלף אויפן הימל" והשיב הילד ניין איך קען נאר ווייזן אין סידור, אמר לו: איך קען אבער ווייזן אַ אלף אויפן הימל, השיב הילד: יא ווען איך וואלט געווען אַ רבי וואלט איך אויך געקענט ווייזן אַ אלף אויפן הימל, דבריו אלו מצאו חן בעיניו וסטר על לחיו של הילד ואמר לו: "זאלסט מיר זיין אַ אלטער יוד" ונתקיימו דבריו שנפטר בשיבה טובה.

פ"א בא אליו איש אחד עם ילדו שנפל עליו פחד פתאום מאיזה דבר השיבו שיעמוד עצמו על ספסל ויביט היטב בצורתו, כדי שיזכור את צורתו בעת שיבאו לו החולי הזה, וכן עשה ונעשה בריא.

פעם אחת הי' באונגארין ולא הי' שם דגים על שב"ק אמר לאשת בעה"ב דשם שיתנו על הכירה קדירה עם מים ובצלים וכן עשו ולעת ערב חצי שעה קודם שבת בא לבית ציפור אחד והשליך דג גדול והי' פלא.

פע"א כאשר הי' נכדו הגה"ק בעל ייט"ל ז"ע אב"ד באוהעל נסע אצל הרה"ק מראפשיץ ונסע דרך דראהביטש, ואחיו הרה"צ ר' נחום צבי זלה"ה כאשר ראוהו מרחוק אמר הבשורה לאביו זלה"ה כי בנו הייט"ל בא אצלם על שב"ק, ואהיו אמר לו: תראה כי לא ירצה להיות כאן על שב"ק כי הוא נוסע לראפשיץ, וכן היה כי שאל אותו אחיו אם יהיה כאן בשבת אמר "לא" כי פניו מועדות לראפשיץ.

אשכנתי דרבי

בערב שבת שלפני ראש השנה בשנת תר"ד, שמונה ימים קודם פטירתו הלכו כמה תלמידי חכמים יראים שבעיר לקבץ מעות לצורך פדיון שבויים נחוץ מאוד ובאו

שש שנים ישב על כסא הרבנות בק"ק סיגוט, אך לא היו אלה ימי מנוחה ושלוה וימררו חייו בעלי חצנים, והוא תיכף בבואו לשם ראה שלא ישבע נחת שם ורצה לעזוב את המקום, אולם אביו ואנשי שלומו לא נתנוהו לעשות זאת, ויעצו לו להמתין עד אשר תשך הסערה.

אך כאשר ההבער"ה ללה"ב יצא"ת ומתנגדו הבעירו את ביתו החליט להעתיק את משכנו למקום מגורת אביו זצ"ל לק"ק אוהעל.

לאחר זמן קצר קבלוהו לאב"ד דראהביטש אשר שם הוקירוהו והעריכוהו לפי גודל גאונותו וצדקתו ועוותנותו וישב בכבוד ובמנוחה, והי' האב"ד והמנהיג הרוחני של הקהילה במשך חמש עשרה שנים עד יום פטירתו.

וכדאי להעתיק מה שכתב הגה"ק בעל שמן רוקח ז"ל לבנו, וז"ל בא"ד: "ושמחתי כי ת"ל נתרומם קרנך לק"ק דראהביטש שהיא עיר גדולה לאלקים, ותדע נאמנה כי הגדול שבהם הוא הרב הגדול מוה"ר אלעזר ניסן בן הגאון החסיד אבד"ק אוהעל, ולפי הנשמע הוא אדם כשר ולמדן מופלג..."

ביום כ"ח תמוז שנת תר"א כאשר נפטר אביו היש"מ בקשו ממנו אנשי אוהעל לבוא ולשבת על כסא אביו כי כן צוה אליהם לפני מותו, אולם הוא סירב והציע להם לקבל בנו בכורו ה"ה מרן הייטב לב ז"ע, וכתב להם בזה"ל: "לא אוכל למלאות משאלותיכם המשרה היקרה עלי, אם יש את נפשכם הנדיבה יקרא שם בני עליכם, הנהו הושיבוהו לכסא הוראה", ואחר ת"ב נגמר הדבר ונתקבל בעל "ייטב לב" לממלא מקומו של זקינו היש"מ ז"ע.

עבודתו הק'

דרכי עבודתו גבהו ונשגבו למאד בדרכי ה' וסדר היום שלו הי' עד שעה ב' אחר חצות הי' מלובש בטלית ותפילין של ר"ת ואח"ז בשעה ג' או ד' אכל סעודתו ותפילת מנחה הי' מתפלל ג"כ בתפילין של ר"ת בלא טלית, ומעריב הי' מתפלל כשתי שעות אחר צאת הכוכבים.

דביקותו בה' הי' הפלא ופלא וכל תנועותיו הי' רק ביחודים, אף בעת שאיפתו בטאבאק ראו בו שמייחד דברים נשגבים, לא לקח בשום פעם טאבאק תיכף אשר פתח את "השאכטיל" כי אם חמשה או ששה פעמים לקח בין אצבעותיו והניח עד אשר לקחו להחוטם, ופעם אמר כי טבך ר"ת ק'דוש ב'רוב ט'ובך.

כל דרכיו הי' בהצנע לכת, ולא רצה שחסידי ומעריציו יטריחו את עצמם לבא אליו ואף כי באו מרחוק שולחם מפניו, הי' ענוותן ושפל ברך בעינו עד מאוד, ואהבת ישראל הי' תקוע בלבו כ"כ עד אשר בגודל ענותנותו אמר "אשר במצוה הזאת בכחו להתפאר שיש לו אהבת ישראל באמת" וכן נכתב על מצבת קבורתו.

מעולם לא נהג לכתוב חידושיו כי הי' לו כאב עינים והי' קשה עליו מלאכת הכתיבה, ועל כן לא נשאר ממנו

בערב יוה"כ שחרית כאשר הובילוהו לקבורה אמרה הרבנית להמשרת כי ערב יום הכיפורים היום וצריכים להכין סעודה כמו בי"ט.

הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו ולא ארכו הימים כי בשנה שאחריו יום ג' עש"ת תרט"ז שהוא בתוך שנה של פטירת בעלה בשנת מלאת לה שבעים שנה עלתה נשמתה הטהורה בגן עדן.

גלוי וידוע שהגה"ק בעל דברי חיים ז"ע קרא נכדיו בשם אלעזר ניסן וצוה לבניו שג"כ יקראו בניהם בשם זה אבל רובא דרובא מאותם שנקראו כך לא ה' זרע של קיימא, על כן כשנולד בן להגה"ק ר' ברוך מגארליץ ואביו הד"ח צוה שיקרא אותו בשם אלעזר ניסן ומה גם כי הבן הוא נכדו, כי ר' ברוך ה' חתנו של מרן הייט"ל, ולא הסכים ר' ברוך בטענה שאינם קיימים אז אמר לו אביו שיקרא אותו סיני אשר אותיותי' כמו אותיות ניסן והוא הרה"ק ר' סיני אבד"ק זמיראד זצ"ל וכן נוהגין עד היום הזה נכדיו לקראו סיני תחת ניסן.

זרע אחריו

א) בנו בכורו הלא הוא מרן הגה"ק בעל הייטב לב ז"ע. ב) הגה"ק רבי שמואל מגארליץ ז"ע. ג) הגה"ק רבי נחום צבי מדראהביטש ז"ע. ד) בתו הרבנית הצדקנית מרת חנה ראכיל אשת הגאון ר' ישראל יעקב הכהן ראפאפורט אבד"ק טארנוב בעל שו"ת מהר"ך, ויסופר שפע"א שלח הגה"ק ר' אלעזר ניסן קוויטל להרה"ק החוזה מלובלין והזכיר בו את שמות בניו ויהי כשקרא החוזה שם בתו "חנה ראכיל בת רויזא בלומה" אמר: "נעבעך נעבעך", וכשקרא את השם "יקותיאל יהודה בן רויזא בלומה" ה"ה הייט"ל נענה ואמר: "עס שיינט עס שיינט" וכן היה שהרבנית חנה ראכיל נקטפה באבה על פני אביה ואמה ל"ע, והייט"ל האירה הארץ מכבודו.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

גם לביתו של רבם, ובאותו יום כבר נפל למשכב וחלה את חליו אשר לא קם ממנו עוד, והיו עינו זולגות דמעות ואמר: "אחינו עוסקים במצות פדיון שבויים וכחי אין אתי להיות להם לעזר לזכות בהמצוה הגדולה הזאת כדרכי אויה ל".

בליל שב"ק בין כסא לעשור שלמחרתו ה' עיוה"כ בשנת תרט"ו כשעה אחת קודם עלות נשמתו הטהורה השמימה ישב על מטתו ולקח בידו הטאבאק וכדרך התנהגותו בעת שהי' בריא אולם כן נהג אז ולא ניכר שום השתנות אם שהי' גוסס והי' לפלא בעיני אותם שראו את הדביקות הנפלא הזה.

כשראתה הרבנית הצדיקת ע"ה אשר בעלה הקדוש הנהו מסוכן מאוד וסכנת מות מרחפת עליו לא סרה תכשיט"י בעת הלכה על מטתה בחשבה שאם תסיר התכשיטין ויהי' מה שיהי' שוב לא יהי' נכון להלבישם ולא רצתה לנהוג אבלות בשבת ועלתה על מטתה להנפש מעט, ותקם בעוד לילה בעת יצאה נשמתו, והתכשיטין על ראשה, וביום השבת לא אמרה דבר ואף דמע לא תדמע עיני' מגודל קדושת השבת, ואכלה סעודת הצהריים בחדר האחר כדרכה בכל שבת לא חסרה דבר, ואף שלוש סעודות אכלה, ורק אחר צאת הכוכבים בעת הדליקו הנרות והניחו גוף הקדוש של בעלה על הקרקע, אז הסירה התכשיטין מעלי' ונכנסה לחדר שבעלה הקדוש מונח לספדו ודמעתה על לחי' ופי' פתחה בחכמה ואמרה: עד כה הי' בעלי אומר בכל עיר"כ קודם כל נדרי פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך, ועתה ג"כ ליל עיר"כ ונאמר בעוונותינו פלגי מים תרד עיני על שבר בת עמי, זולגו עיניה דמעות מאין הפוגות ואין לשער נהרי נחלי דמעות שירדו מהמון אנשים ונשים מהקהלה הקדושה והגדולה עיר דראהביטש אשר שמעו קול דבריה קול היורדים חדרי בטן.

בגדי לבן ביום הכיפורים

ונראה לפרש על פי שפירש אבא מורי הגאון צ"צ מו"ה אלעזר ניסן זללה"ה אבד"ק דראהביטש מאמר חז"ל (תענית כ"ג) לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולים שלא לבייש את מי שאין לו. ונל"פ הענין דהנה נוהגין ללבוש ביוה"כ בגדי לבן הטלית וקיטל בגדי מתים, למען לזכור אחריותו כי באלו עתיד האדם אחר פטירתו לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אבל אז אין חכמה ואין עצה ליה לפייס את בוראו כי אם עתה ברגע הן בעודני חי עת לעמוד לפני בוראו בלב נשבר להתחרט על העבר ולבקש סליחה ומחילה מלפניו על כל החטאים וכו', אולי ינחם ה' צבאות וימחול לו, ואלו הבגדים שאולין לפי שעה כי הלא הם מיוחדים על אחר פטירתו אלא ששואל אותם לשעה זו למען להכניע לבבו בזכרו אחריותו ובוודאי כי בני עליה הם א"צ להכניע לבבם להתעורר בתשובה מכח אלו הבגדים המזכירים אחריותו של אדם כי הם בלאו הכי שבים בתשובה בכל עת ובכל שעה מפחד ה' ומתהדר גאונו וכל שכן ביום הגדול והנורא הזה אשר לא יוכלו עמוד כמו רגע בלא תשובה אמיתית בלב שלם ובלב שמח ולמה לובשין גם הם בגדים אלו אין זה אלא שלא לבייש מי שאין לו בחי' זו להתעורר מאליו וצריך הוא לבגדים הללו לעוררו, וז"ש יוצאים בכלי לבן שאולין מאחר הפטירה כדי שלא לבייש מי שאין לו ר"ל התעוררות אחר מבלעדי זה.

(ייטב פנים)

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפני צדיקי וקדושי עליון.
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

שובה ישראל עד ה' אלוקיך

צריך לשוב בשבת זו על כל השבתות שלא קבל בשמחה ועונג כראוי וכנכון. (הס"ק מסלונים)

אפשר לתת טעם מה נקרא שבת זו שבת תשובה, הדנה זה השבת הראשון אחר שקבלנו על עצמנו מסירת נפש בראש השנה בודאי זה יועיל שתשובתנו תקובל לפני הבורא ב"ה לכך שפיר נקרא שבת שובה ודייקא נקבע ענין זה על שבת זו שהיא אחר ראש השנה שקבלנו מסירת נפש על עצמינו כנ"ל ובודאי מסוגל שבת זו לתשובה עילאה ולהכין עצמינו בתשובה ליום הכפורים הבעל"ט. (ברך משה)

יש לומר מילתא בטעמא על מה שנהגין בכל תפוצות ישראל לדרוש בשבת שובה דרוש ופולול עוד קודם שמאריכים בדברי כבושין, כי כאשר הקב"ה יושב על כסא דין, עומדים למעלה הרבה משטינים ומקטריגים על בני ישראל, ואנו מבקשים להשפילם ולהכניעם כדי שנוכה לשנה טובה ומתוקה, לזה עוסקים בפלפולא דאורייתא לחדש חידושים ולהסיר הקושיות, ובה גורמים לזמר עריצים ולהכרית הקליפות אלו הקליפות שלא יקטרגו עלינו, ועל ידי זה יצאו לאור דינינו. (כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

שם שבת תשובה לרמז כי יוה"כ נק' שבת שבתון, ובשבת זה נוכל לעשות הכנה על יוה"כ, ולכן נק' שבת תשובה ב"פ שבת, גם ר"ת מן שבת וס"ת מן תשובה הוא אותיות ש"ה גי' היצ"ר ששבת זה מסוגל להכניע היצ"ר. (דעת משה)

אמר מה שאנו קורין לשבת זה שבת תשובה אי משום שהוא בימי תשובה, הלא באמת כל שבתות מסוגלים לתשובה כמ"ש אם תשוב, גם אמרו שבת בו תשוב ונ"ל כמו ששמעתי מהרבי מקאצק ז"ע ע"י שני דברים יכולין להושע בכל טוב אפי' לביאת משיח, והוא ישוב הדעת ומנוחה כשה"כ בשובה ונחת תושעון וזו שבת שובה, כי ע"י שבת זה נוכל לבא לישוב הדעת ומנוחה.

שבת זו נק' שבת תשובה, ע"פ המובא מהאריז"ל שכל יום מעשרת ימי התשובה מתקן את יומו, היינו שיום א' מעשי"ת מתקן מעשיו שבכל יום א' מימות השנה, וכן הלאה וא"כ השבת מתקן את כל שבתות השנה, והנה ענינו של שבת הוא וקראת לשבת עונג ר"ל שכל העונג שלך יהיה רק משבת ולא מענינים חומריים, ואם לא הי' בבחי' זו בכל שבתות השנה צריך לתקן זאת בשבת זו כמ"ש צריך לשוב בשבת זו, כמ"כ

לפני ה' תטהרו

מצות ומעשים טובים נותנין לו ומחזירין לו הצלם ואם לאו אין נותנין לו. (הרי בשמים)

פעם אחת רצו אנשי ק"ק מעזיבוב לבטל מנהג שיושבין עם הקערות בערב יוה"כ, שמבלבלין, ושמע הבעש"ט ולא הניח לבטל וסיפר להם מעשה, שבשנה אחת קודם יו"כ נתקשרו הקליפות יחד לבל ניחו תפילות ישראל לעלות למעלה, וכיון שהתחילו לקשקש בקערות ערב יוה"כ שמשמיע קול בהשלכת המעות מאותו קול נתפרדו הקליפות כולם. (פאר לישרים)

הנה ידוע שיש כמה עבירות אשר רק מיתה ויום כיפור מכפרים אבל יו"כ בעצמו אינו מכפר וכמבואר בש"ס יומא

אמנם שאף אם אין עושין תשובה אלא ביוה"כ בלבד אזי ג"כ עצמו של יום מכפר, מ"מ לזכות לטהרה שלימה וגמורה שיהי' לטהר אתכם מכל חטאתיכם, צריך לזה להקדים ולעשות תשובה בכל אלו ימי התשובה המוקדמין לפני בוא יום ה' יום הדין הגדול הזה יום הכפורים, ואך אם ככה יעשו אז יכולין לצאת ביוה"כ בטהרה גמורה מכל חטאתיכם, וז"ש הכ' כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם, אמנם לזכות לזה צריך שיהי' "לפני ה'" תטהרו, היינו להקדים בתשובה ולטהר עצמו גם לפני בוא יום ה' הגדול והנורא הזה ועד"ז תזכו לטהר אתכם מכל חטאתיכם. (דברי יואל)

רמזו רז"ל בשקלים מי שאבד חותמו פי' צלם אלקים מעל פניו ממתנין לו עד הערב ערב יו"כ אם מוצאין לו כדי חותמו

ושתיה בכל השנה ויום הכיפורים מתקן מה שפגם בכל השנה מה שלא אכל. (מדבר קדש)

ע"י אכילת עו"כ מביאין שובע לעולם כי כן הכונה בכל אכילה להמשיך שפע וברכה, כיון שאוכלים ונהנים מברכה. (זרע קודש)

וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך, יש לרמוז זאת על אכילת עו"כ, שע"י אכילה זו בכוחינו לפעול רפואה לחולי ישראל וע"י אכילה זו שאנו עושים הכנה שיהיה בכוחינו לצום ביום הכפורים, מסיר הקב"ה כל מחלה מאתנו, על כן סיים והסירותי מחלה מקרבך שכן מקרבך עולה יו"ם כפורה. (עטרת ישועה)

פירשו המפרשים איילים מדרך פשעם ועונותיהם יתענו ר"ל מי שמתאוה לאכול אלא שמענה נפשו זה אינו מגדר חכם אבל העיקר היא כל אוכל תתעב נפשם שאפילו אם יתנו לו מעדני מלכים תתעב יתעבנו נפש, שהרי ויגיעו עד וגוי' מח העון, ומי שפוסקים לו דין מות אפילו אם נותנים לו כל מעדן שבעולם אינו יכול לאכול כי שקץ ישקצנו ותעב יתעבנו צריך שהיא התענית כל כך שמכח צער החטא והעונש אינו מתאוה לאכול ובוזה בנין טעם אכילה בעו"כ שנחשב לתענית כי אז מפחד ומאימת הדין ביום הגדול והנורא נפשו קצה באכילה ושתיה אלא שמוכרח לאכול כמצות התורה ואם כן האכילה צער הוא כמו מי שמענה נפשו בתענית כמו כן הוא מענה נפשו באכילה ושתיה לכן האכילה בתשיעי נחשב לו כאלו התענה אמנם התענית ביו"כ נחשב לאדם חכם לתענוג ולא לצער שבוזה יכופר עונו ויקרע גזר דינו וגם מרוב צערו מחטאיו אינו מתאוה לאכול כלל, כדאשכחן בשבת שמותר להתענות תענית חלום שזה נחשב לו לעונג וזה שכתוב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב היינו באכילה ושתיה שזה יהיה נחשב אצלכם עינוי מצער האכילה מערב עד ערב תשבתו שבתכם ר"ל שהיא יום התענית נחשב לכם בחינת שבת שאתם מתענגים אותו באכילה ושתיה או בתענית שהוא עונג לכם כמו כן אתם מענגים זה היום באותו תענית שזה לכם לעונג ובוזה יכופר. (ייטב פנים)

ה' עינויים אלו הם להיפוך תענוגים ר"ל שצריך להיות תענוג גדול כמו שמחויב להתענג בשבת באכילה ושתיה וכיוצא עכשיו צריך להיות לאדם תענוג ע"י ה' עינויים שהם ה' תענוגים, ונגדם הם ה' תפלות להתענג בהם שזכה להיות לו בעולם הזה בחינת שליטת עולם הבא שאין בו בחינת אכילה ושתיה ויהיה לו ענויים הללו לתענוג שאין צריך לגשמות עולם רק כמו בעוה"ב שהוא תענוג רוחני שהוא חיות לה'. (אור החכמה)

ולזה י"ל שהוא מקטרג ביו"כ שעשו כמה עבירות עד שאין כח ביוה"כ בעצמו לכפר, אמנם העצה לזה ליתן צדקה שהוא מצלת ממיתה כמו שכתוב וצדקה תציל ממות, ואז יו"כ עצמו מכפר גם כן ונכתבים ונחתמים לחיים. (תפארת בנים)

איתא בגמרא עבירות שבין אדם לחברו אין יוה"כ מכפר וי"ל הטעם מחמת כל זמן שלא ריצה לחבירו יש קטרוג למעלה ואינו מניח לכפר עליו עד שירצה חבירו שכל זמן שיש לחבירו תרעומת עליו אז יש למעלה כנגדו קטרוג עליו, וכיון שנתרצה חבירו חלף הלך לו המקטרג. (נועם אלימלך)

כל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי דזה ידוע דבעשיית אם האיש ישראל מסתכל במעשיו זוכה לתקן את העובדות של כל השנה, כל יום הוא מתקן (זה היום של) כל ימי השנה, וביוה"כ נתתקן המחשבות של כל ימות השנה דידוע דמי שהוא צדיק אפילו כשיש לו עובדות מתוקנים מכל מקום צריך לראות ולתקן המחשבות כראוי, לפי שאי אפשר להמלט ממנה (שלא היא חסרון בזה) וביו"כ נתקן המחשבה כראוי, ולכך בערב יוה"כ צריך לראות לתקן העובדא יותר ויותר למען יהיה כלי שלימה שעל יד זה יוכל לתקן ביום מחר גם המחשבה, ולכן מצוה לאכול בתשיעי כדי לתקן העובדות של כל השנה, וממילא יהי' אח"כ ביכולת לתקן המחשבה ביוה"כ (וכו') ולכך צו"ם מספרו ק"ל כנודע, לפי שע"י הצו"ם נתעלה הקו"ל, ועל ידי האכילה של יום התשיעי יש בכח ביוה"כ להתעלות המחשבה כתיקונו. (מדבר קדש)

כתב בשל"ה דעניו נפש דערב יו"כ על ידי האכילה הוא כדי שיענה הנשמה וזה תענו נפשותיכם דיקא תרי נפשות הנשמה בערב יו"כ והגוף ביו"כ והטעם לפי ענ"ד שכל דבר יתוקן בדומה לו, ולכן רדיפת התאות הגשמיות יתוקנו בצום דיוה"כ ומיעוט עונג בשבתות וימים טובים וסעודת מצוה והדומה יתוקנו באכילת ערב יו"כ. (חתם סופר דרשות)

צריך להרבות ביום זה באכילה ושתיה ולכן צריך לאכול כפי ערך ב' ימים. (פרי עץ חיים)

אכילת ע"כ הוא לתקן בחינת יסוד צדיק שנפגם על ידי שלא היה הזוג בקדושה וטהרה וכדומה. (עטרת ישועה)

כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאלו התענה תשיעי ועשירי, דער פסוק איז אויף אים מעלה, כי בזה מעלים כל האכילות ושתיות של כל השנה. (בית אהרן)

איתא בכתבי האר"י דבכל יום ויום מעשרת ימי תשובה מתקן דבר אחד, וערב יום כיפורים מתקן מה שפגם באכילה

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם

ואילו לטעם השני שמזכיר יום המיתה הוא מעורר עצבות ח"ו, אמנם אפ"ל דשני הטעמים אחד הם ושניהם לעורר שמחה, משום דבאמת שמחה גדולה הוא שבו בשעה שמלובשים בבגד מתים עדיין יכולים להתפלל לפני הקב"ה דהלא לא המתים יהללו יה כתיב ואז כבר אי אפשר להתפלל ולא לפעול מאומה, משא"כ עתה אע"פ שמלובשים בבגדים אלו מ"מ עדיין אנו יכולין להתפלל לפני ה' ולתקן את הכל ובה שפיר יכולין לשמות.

❧

אומרים כל נדרי ביום כפור כי עיקר לשמור הלשון כי ברית הלשון מכוון נגד ברית המעורר ובשעת אמירת כל נדריי שעולה שד"י צריך לכוון לתקן בחינת יסוד שיהיה שורה שם שד"י כמבואר בכתבי האריז"ל.

❧

התענית של יוה"כ רפואה הוא לכל האברים. (תורת אבות)

❧

הנה ר"ה הוא בחינת ראש, ויום הכיפורים בחינת לב ועשין בו ה' עניוים ומתפללין ה' תפילות שכל הדי' מדות מתענג בהם בלב שלם לעבודתו יתברך שמו ונגד ה' מוצאות הפה שיהיה פיו ולבו שוין.

❧

הבכיה הנעשה ביום הזה אם דרך עוצב בו היא לא תצלה, כי אין השכינה שורה לא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה של מצוה והנה אין שמחה גדולה מיום הזה אשר באמצעותו נזכה לפשט כל עקמימותי שבלב בכח התשובה והצום והבכיה עד שנהיה בישרות לב אחד להתקרב למלך הגדול והנורא אבינו שבשמים להחזיר הנשמה למקורה וידו פשוטה לקבל שבים וביום הזה יכפר עלינו לטהר נשמותינו מטומאה, ועל דרך הזה תהיה כל הבכיות של יום הזה של שמחה שזכינו לקרב עצמינו להיות דבוקים באלקים חיים כולנו ביום הזה וזהו ע"ד עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה.

❧

גבי עבודת יו"כ כתיב בכל הבגדים תיבת ב"ד, כי הוא ר"ת ב'כ"ה ד'מעה להורות אשר עיקר הוא להתפלל בבכיה ודמעה, כי שערי דמעות לא ננעלו.

❧

פעם אחת אמר (הרה"ק השר שלום מבעלזא זצ"ל) בסעודת ערב יוה"כ כי ביום הזה יכפר ר"ל עיצומו של יום מכפר אבל עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם ר"ל שהדבר מוטל עליכם לטהר את עצמיכם מכל חטאתיכם ואחרי זה שמעתי מפי אחד ששמע זאת מפי מרן קדוש ישראל מרוזין זי"ע שאמר כן בסעודה הנ"ל ובכה מאד באמירתו זאת.

(דברי יצחק)

על כן יש חרדה ובכיה והתעוררות גדול לכל אדם בערב יו"כ לעת ערב שאז שעה אחרונה של עשרת ימי תשובה, וביוה"כ לית ליה רשותא לאיסטוני על כן בא השטן בכל כחו לקטרג על כל אדם ומזלם חזי כל כן בוכים אנשים ונשים וטף וראוי לעשות כן בכל שעה מעשרת ימי תשובה דאמרו רבותינו ז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי עוה"ב, כל שכן וקל וחומר כל שעה ושעה מעשרת ימי תשובה.

❧

כל שעה ורגע מיום הקדוש והנורא הזה, הוא כולל כמה ימים מימי השנה שהוא הכללות מכל השנה.

❧

יום הכיפורים שהוא יום עליון וקדוש בקדושת מעלה על כל השנה שהוא חיות של כל השנה ומובחר שבכולן לקדושה שעל כן ביומא דכיפורי שטן אין לו רשות לאסטוני כמו שאמר רז"ל.

❧

יום הכיפורים שאין בו אכילה ושתייה רק הנאה מזיו השכינה בעולם הבא והיא הנקודה האמצעית בשנה שנותן חיות לכל השנה.

❧

אחר עשרת ימי תשובה יש יו"כ שבת שבתון שכולל כל שבתות השנה והוא שער הני' משערי בינה.

❧

הבורא ברוך הוא וברוך שמו נתן לנו יום מחילה יו"כ והוא בגדר למעלה מהזמן כי יום הכיפורים אינו מיוחד במנין ימי השנה כמבואר בספרים הקדושים.

❧

כי ביום הזה יכפר מכל חטאתיכם לפני ה' סופי תיבות מילה כי ביום הזה נמחל הפגם מהיסוד.

❧

אמרו חז"ל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב ויוה"כ שבהם ננות ישראל יוצאות בבגדי לבן שאולים כי בחמשה עשר באב בודאי יודעין שהוא ההתחלה ללבן העונות והם בחינת בגדי לבן שאולים כמו כן ביוה"כ שאז כבר תקנו מעשיהם צריכין לידע שהם עדיין בגדי לבן שאולים שעדיין לא עשו כלום.

❧

בטעם לבישת הקיטל ביום הקדוש יש בזה שני טעמים בשו"ע טעם אחד לפי שאנו דומים ביו"כ למלאכי השרת וטעם ב' משום שהוא בגד מתים, ועל ידי זה לב האדם נכנע ונשבר עיי"ש, ולכאורה שני הטעמים הללו סותרים זה את זה דלטעם הראשון הוא מעורר השמחה שאנו דומים ביום זה למלאכים,

ביום הכיפורים בעת שישראל עוֹבֵיִם כָּל טוֹבוֹת וְהִנָּאוֹת עוֹלָם הוּזָה כְּדֵי לְקַיֵּם רִצּוֹן הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ אִזּוּ יִבָּא כַח וְחִיזוֹק לְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַרְכוּשׁ שֶׁלָּהֶם.

יִלְקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְגו' אִמְרוּ רִדְ"ל בְּמִס' יוֹמָא בְּלִשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית הַקְּשׁוֹר בְּרֹאשׁ שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח הַלְּבִין הוּי שְׁמַחֵן לֹא הַלְּבִין הוּי עֲצָבִין ע"כ וְלִכְאוּרָה הַאִיךְ מִשְׁכַּחַת לֹא הַלְּבִין הֵלֵא יוֹה"כ מִכְּפָר בְּכָל עֲנִיָּן כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ם וְהַנ"ל דִּישׁ שְׁנֵי מִינֵי תִיקוּנִים לְעֵבִירָה א' מַחִילָה וְסִלִּיחָה שֶׁהַקְּב"ה מוֹחֵל וְאִינוּ מַעֲנִישׁ ב' רְפוּאָה לְחֻלֵי וּמְכוֹת פְּעֻעִים שֶׁל הַנִּשְׁמָה מִהַעֲוֹנוֹת שְׁחוּבֵל הַעוֹבֵר עֲבִירָה בַּעֲצָמוֹ הֵנָּה יוֹה"כ הוּא יוֹם מַחִילָה וְסִלִּיחָה וְכַפְרָה שֶׁהַקְּב"ה מוֹחֵל וְסוֹלַח אֲבָל רְפוּאָה אִינוּ רַק ע"י תְּשׁוּבָה כְּנֹאמְרֵי וְשֶׁב רְפוּאָה לֹו וְהֵנָּה עַל פִּי זֶה מְבוֹאֵר לֹא הַלְּבִין הוּא סִימָן שֶׁאִיךְ הַקְּב"ה מוֹחֵל וְאִינוּ רוֹצֵה לְהַעֲנִישׁ מִכָּל מְקוֹם יֵשׁ כָּל הַמְּכוֹת וְהַפְּעֻעִים וְהַרְשָׁמִים הָאֲדוּמִים בְּהַנִּשְׁמָה שְׁצִירְךְ לְטַהֵר וְלִנְקוּתָן וְלִרְפָאוֹתָן לְכַךְ הוּי עֲצָבִין אֲבָל הַלְּבִין הוּא סִימָן שֶׁעָשׂוּ תְשׁוּבָה גְמוּרָה וְלֹא נִשְׁאַר שׁוֹם רוּשָׁם שֶׁל פְּעַע וְחַבּוּרָה וְנִטְהָרוּ מִכָּל וְכָל לְכַךְ הוּי שְׁמַחֵן.

וְאֵל יִבָּא בְּכָל עֵת אֵל הַקּוֹדֵשׁ כְּלוֹמֵר שְׂאֵל יִבָּא אֵל הַקּוֹדֵשׁ אִם יֵאמֵר בְּכָל עֵת לְגִשְׁתׁ לְשׁוּבָה וְעוֹד חוֹזֵן לְמוֹעֵד, כִּי מִי יוֹדֵעַ מָה יִהְיֶה וּמָה יוֹלֵד כִּי אִם בּוֹאֵת רִדְ"ל כִּי אִם בְּרַגְעַת הַזֹּאת שְׁעוֹמֵד בּוֹ יִכּוֹל לְבוֹא אֵל הַקּוֹדֵשׁ אִם לֹא יֵאחֲרֵי פְעַמָּיו וְזֶה שְׁכַתוּב כִּי בְיוֹם הַזֶּה רִדְ"ל אִם יִחְשׁוּב שְׂאִין לֹו כִּי אִם הַיּוֹם הַזֶּה שְׁעוֹמֵד בֵּן יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם, כִּי בּוֹאוֹת יוֹם בּוֹדָאִי לְפָנָי ה' טַהֲרֵהוּ דָאֵם לֹא עֲכָשׂוּ וְכו' וְכָל שֶׁכֵּן שִׁישׁ לְחֻשׁוֹב כֵּן בְיוֹם הַקּוֹדֵשׁ וְהַנּוֹרָא הֵבֵא לְקִרְאָתֵינוּ לְשִׁלוֹם הוּא יוֹה"כ שְׂאֲחֵרִיָּה לֹא יִהְיֶה כְּמוֹהוּ עַד יוֹה"כ הֵבֵא בְשָׁנָה שְׂאֲחֵר זֶה וְכִבֵּר כְּתִיב דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ וְגו' עַל כֵּן אֲחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימוּ עַל לְבַבְכֶם הַדְּבָרִים הַנֹּאמְרִים וְשׁוּבוּ אֵל ה'.

וְיֵשׁ לְהוֹסִיף וּלְפָרֵשׁ אֶת הַפְּסוֹק עַל פִּי דְבָרֵי הַחַת"ם סוֹפֵר ז"ע בְּדִרְשׁוֹת לְיוֹה"כ"פ שֶׁפִּירֵשׁ בַּפְּסוֹק מְקוֹה יִשְׂרָאֵל ה' מוֹשִׁיעוֹ בַּעַת צָרָה שֶׁהַכּוֹנֵה הִיא ע"ת צָרָה דִּיקָא שֶׁהֵעֵת הוּא צָר, וְלֹא צָרוֹת לֵב ח"ו כִּי וְאֵתְהַלְכָה בְּרַחֲבָה כְּתִיב וְרוּחַב לֵב הוּא כְּאִמּוֹר אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְחָה גְדוֹלָה הִיא לֵנוּ וְכו' עֵינֵי, וְלִפְנֵי יֵשׁ לְוֹמֵר שֶׁהַפְּסוֹק קָאִי עַל זְמַן הַקּוֹדֵשׁ הַזֶּה שְׂאֵנוּ עוֹמְדִים בּוֹ עֲכָשׂוּ בְּלִיל יוֹם הַכִּיפּוּרִים שֶׁהוּא עֵת רִצּוֹן וְזְמַן מְסוּגָל לְתְשׁוּבָה וְלְשִׁבִירַת הַלֵּב כְּרָאוּ לְפָנָי מֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיִים וְאִם נִשְׁיָם אֵל לְבָנוּ אֶת אֲשֶׁר לְפָנָינוּ, אִזּוּ בּוֹדָאִי נוֹכַח לְפַעוּל וְלִהְיֶעַ עֲכָשׂוּ בְּזְמַן קֶצֶר וְעַת צָר מָה שֶׁלֹּא נוֹכַח לְהַשִּׁיג בְּזְמַן אַחֲרַי בְּמִשְׁךְ שֶׁל הַרְבֵּה יָמִים וְזֶה שְׂאֵמֵר הַכְּתוּב שֶׁלַח לְחַמְךְ עַל פְּנֵי הַמַּיִם הֵינּוּ לְהַשִּׁים אֵל הַלֵּב וְלְהַתְעוֹרֵר לְתְשׁוּבָה אֲמִיתִית כְּנ"ל כִּי בְרֹוב הַיָּמִים תִּמְצָאוּ, אִם תִּרְצֵה לַעֲשׂוֹת כֹּה בְּזְמַנִּים אַחֲרָיִם שֶׁל הַשָּׁנָה צִירְךְ אֶתְהַ לְזֶה הַרְבֵּה יָמִים. (מְהַר"ם ט"ב)

וְיֵשׁ לְוֹמֵר שֶׁהַפְּסוֹק קָאִי עַל זְמַן הַקּוֹדֵשׁ הַזֶּה שְׂאֵנוּ עוֹמְדִים בּוֹ עֲכָשׂוּ בְּלִיל יוֹם הַכִּיפּוּרִים שֶׁהוּא עֵת רִצּוֹן וְזְמַן מְסוּגָל לְתְשׁוּבָה וְלְשִׁבִירַת הַלֵּב כְּרָאוּ לְפָנָי מֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיִים וְאִם נִשְׁיָם אֵל לְבָנוּ אֶת אֲשֶׁר לְפָנָינוּ, אִזּוּ בּוֹדָאִי נוֹכַח לְפַעוּל וְלִהְיֶעַ עֲכָשׂוּ בְּזְמַן קֶצֶר וְעַת צָר מָה שֶׁלֹּא נוֹכַח לְהַשִּׁיג בְּזְמַן אַחֲרַי בְּמִשְׁךְ שֶׁל הַרְבֵּה יָמִים וְזֶה שְׂאֵמֵר הַכְּתוּב שֶׁלַח לְחַמְךְ עַל פְּנֵי הַמַּיִם הֵינּוּ לְהַשִּׁים אֵל הַלֵּב וְלְהַתְעוֹרֵר לְתְשׁוּבָה אֲמִיתִית כְּנ"ל כִּי בְרֹוב הַיָּמִים תִּמְצָאוּ, אִם תִּרְצֵה לַעֲשׂוֹת כֹּה בְּזְמַנִּים אַחֲרָיִם שֶׁל הַשָּׁנָה צִירְךְ אֶתְהַ לְזֶה הַרְבֵּה יָמִים. (מְהַר"ם ט"ב)

עֲכָשׂוּ הוּא גַמֵּר דִּין בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה לְוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתְהַ זְכָאִי וְח"ו אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתְהַ חַיִּיב, וְהַשְׁכִּינֵה מְעוֹרֶרֶת וְצוּעֶקֶת אִיכְכָה אוֹכַל וְרֵאִיתִי בְּאֲבֹדוֹן מוֹלַדְתִּי עַל כֵּן נְעוֹרֵר עֲצָמָינוּ לְעוֹרֵר רַחֲמִים שְׁיוֹשִׁיט הַמֶּלֶךְ לֵה עֵתָה אֶת שְׂרַבִּיט הַזֶּה לְכַנֵּס לְפָנָי מִשְׁרַת הַדִּין עִם כָּל עַמּוֹ כִּי זֶהב ר"ת זֶהב זֶה הוּא בְּרוּךְ, רִדְ"ל זֶה בְּגִימְטְרִיא י"ב דְּהֵינּוּ שְׁכָל י"ב שְׁבַטֵי יֵה יִהְיֶוּ בְּרוּכִים בְּכָל מִינֵי בְּרִכוֹת וְיִקְבֹּץ נְדָחֵינוּ בְּב"א.

נִדְעַע שִׁישׁ כְּמָה מְדַרְגּוֹת זֶה לְמַעֲלָה מִזּוֹ בַּעֲנִיָּן גִּילוֵי י"ג מִדַּת הַרַחֲמִים שֶׁהַתְּחַלָּה הוּא בְּר"ה עַל יְדֵי הַשּׁוֹפֵר וְעִיקֵר הַגִּילוֵי הוּא בְּיוֹה"כ וּבְפָרֵט בְּנַעֲיָלָה דְּיוֹה"כ.

כְּבֵר בְּאֵרְנוּ בַּעֲנִיָּן תְּפִילַת נַעֲיָלָה הַכָּל הוֹלֵךְ אַחֲרֵי חַיִּיתוֹם כִּי סוּיִם הַדְּבָר הוּא לְהַעֲלוֹת כָּל הַתְּפִלוֹת מִכָּל הַיּוֹם. (תְּפִאֶרֶת שְׁלֵמָה)

ויום טוב היה עושה בצאתו בשלום מן הקודש

הלבנה בלילה הזה ואמר אז הבעש"ט שמה שרצה הוא הבעש"ט לפעול בעבודה ומוחין שלו ולא פעל פעלו החסידים רק בשמחה לבד. (דברי דוד)

איתא במדר' במוצאי יו"כ בת קול יוצאת ומכרות לך אכול וגו' כי כבר רצה האלקים מעשיך והבת קול הזאת מסתמא נשמעת בלב כל אדם לפום שיעוריה דילי'. (תורת אמת)

ולפי"ז י"ל דמשום הכי עשה יו"ט בצאתו בשלום מן הקודש, היינו שיצא בשלום שנתכפר לו עונותינו ונעשה שלום בינינו לבין אבינו שבשמים, ויש עלינו חיוב חדש על המצות ולכן צריך לעשות יומא טבא וכמו שצריך לעשות יו"ט בשעה שנעשה בנו בר מצוה. (עצי חיים)

בנוסח המבדיל במוצאי יוה"כ"פ אומרים יצוה ה' חסדו, למען יעקב עבדו וכו' המבדיל בין קודש לחול חטאתינו הוא ימחול זרעינו וכספינו ירבה כחול וכוכבים בלילה. ויש לומר על פי דברי החתן סופר בביאור הגמרא (ברכות כו:) אברהם תיקן תפילת שחרית יצחק תיקן תפילת מנחה ויעקב תיקן תפילת ערבית, וביאר הענין כי אברהם תיקן תפילת שחרית בבוקר שהשמש יוצא על הארץ, רומז על הבחינה של יקדים תפילה לצרה, יצחק שתתיקן תפילת מנחה שהוא לעת ערב, רומז שאם רואה אדם שמתה ידו לאט לאט, גם בזמנים כאלו יועיל תפילה, ולעת ערב יענונו ה'. אבל יעקב אבינו תיקן תפילת ערבית שרומז על הלילה ממש, רומז על עת כשיורד חשכות בעולם ואין רואין שום אור, והצרה הוא בתקופה בכל עזו, מכל מקום יקרא אל ה' והוא יענהו, וכמו שאמר ז"ל (ברכות י.) אפילו חרב חדה מונחת על האדם אל יתייאש עצמו מן הרחמים, עכ"ד.

ועל כן אחר הימים הקדושים שהרבינו בתפלה ושפכנו דמעות לפעול שנה טובה ומבורכת, במוצאי יום הקדוש אנו פותחים ואומרים יצוה ה' חסדו למען יעקב עבדו, דבזכות יעקב אבינו שתתיקן תפלת ערבית דאף בחושך ענן וערפל באיזה מצב שיהיו בני ישראל תמיד מועיל התפלה, ובזכות זרעינו וכספינו ירבה כחול. והשי"ת יקבל תפלת עמו ישראל ברחמים צרכי עמך ישראל מרובים, יש הרבה דגווחי גניח ויש הרבה ילולי ליל באופן נורא ואיום, ועל כן במוצאי יוה"ק יש חיזוק דיצוה ה' חסדו למען יעקב עבדו וכל איש ישראל יוושע, וימלא ה' כל משאלות לבנו לטובה ונושע בכל מילי דמיטב בני חיי ומוזני רווחי ובכל הצרכים, הקב"ה יודע די מחסורו של כל אחד. והשי"ת יעזור שיהיה א"יה שנה טובה ומבורכת שנת ברכה ושת גאולה וישועה וזוכה לגאולה שלימה בב"א. (כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

בזמן המקדש כשהלבין החוט בודאי נתמלא בני ישראל בשמחה וגם עתה צריכין להאמין כי נטהרנו מעונותינו ובאמת זה האות כפי מה שמרגיש האדם שמחה בנפשו. (שפת אמת)

מה שנהגו העולם שאומרים זה לזה (זאלסט האבין אללעס גיטן אויס גיבעטען) דממה נפשך קשה אם נתקבל תפלתו הא כבר נתקבל ואם לא נתקבל תפלתו ח"ו צריך לבקש רחמים עליו בלשון שהוא על להבא אך הוא על דרך שמצינו בשלמה המלך עליו השלום שהתפלל כשגמר בנין בית המקדש ואחר כל התפלה שהתפלל כפל ואמר ויהי דברי אלה אשר התחננתי לפני ה' קרובים אל ה' אלוקינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דברי יום ביומו, מרמזים זה לזה שמאפשר להיות שהתפלה שהתפלל לא היתה ככוונה כראוי ומשום זה לא נתקבלה ח"ו אך יהא רעוא מלפני אבינו שבשמים שתתקבל גם כן. (דברי יחזקאל)

פעם אחת היה אצל אדמו"ר זי"ע חסיד אחד שהיה עליו משפט קשה דיני נפשות, והיה החסיד הזה בעגמת נפש גדול כמובן והיה אז מוצאי יום טוב והחסידים עשו ריקודין בשמחה גדולה בבית החיצון שלפני היכל אדמו"ר זי"ע והחסיד הנ"ל היה אז לפני ה"כ אצל אדמו"ר זי"ע כי היה איש מקורב ורצה לעורר רחמים על עצמו בשעת שמחת מרן זל"ה ויאמר אדמו"ר זי"ע אליו מדוע לא ילך גם הוא לרקד עם החסידים. וסיפר לו מרן זי"ע מעשה שאצל הבעש"ט זי"ע היה פעם אחת במוצאי יוה"כ שלא נראתה הלבנה לקדשה, והבעש"ט זי"ע ראה אז ברוח קדשו שבאם יחסר המצוה הלזו ח"ו תיכף אחר יוה"כ ח"ו לא טוב יהיה על ישראל, ונתעגם מאד מזה אחר יוה"כ ורצה לעבוד במוחין גדולות שלו שיהיה לבנה, ושאל כמה פעמים אם נראה הלבנה אך למרות זה התקדרו השמים בעבים עד שאין שום סברא שיהיה לבנה עוד בלילה ההוא, וחסיד הבעש"ט זי"ע לא ידעו מאומה עד היכן מגיעים הדברים מצורך הלבנה אז במוצאי יוה"כ ולאשר נהגו לעשות יו"ט במוצאי יוה"כ בצאתם בשלום מן הקודש בעבודתם ועבודת רבם הבעש"ט ביוה"כ אשר ממש היה דוגמת עבודת הכהן גדול לכן גם הפעם היו שמחים מאד בריקודין בהתלהבות קודש, ומתחילה רקדו בבית החיצון של הבעש"ט זי"ע ואח"כ מגודל התלהבות קדושתם בשמחה דחקו עצמם ונכנסו לחדרו של הבעש"ט זי"ע ורקדו גם שמחו לפני הבעש"ט זי"ע, והיה כאשר גבר עליהם עוצם התלהבות נפשם בריקודין של שמחה בחדר הבעש"ט, הרהיבו בנפשם לבקש שגם הבעש"ט בעצמו זי"ע ירקד עמם ויקחו גם את רבם הבעש"ט זי"ע בתוך וירקד עמם ויהיה בתוך הריקוד הקדוש הזה קראו פתאום בקול שהלבנה בטיהרה ורצו לקדש את

דברות קודש

מאת ב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
דרשת כל גדרי שנת תשס"ה לפ"ק

נמסר לנו ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ח להם

שהקב"ה כביכול עושה תשובה עמו. ולפי זה נמצא דנעשה תשובה על ידי שנים, דבאתערותא דלתתא אתער כן לעילא, והוי תשובת הרבים דנחשב כתשובה מאהבה, והזדונות נעשות זכיות.

אך בחינה זו שייך רק בבני ישראל ולא באומות העולם, כמו שכתב א"ז זללה"ה בקדושת יום טוב (פ' אחרי) בטעם דתשובה מהני רק לישראל ולא לאוה"ע (תנחומא האיניו ס"ד), כי התשובה היא רק לעורר על ידי זה מדה העליונה שיאמר ה' אני הוא שגרמתי להם, אבל כל זה בישראל אשר אין עול בהם כי אם מפאת היצר הרע, אבל באומות העולם אשר הם ממקור הרשע, וגם אם לא ברא הקב"ה היצר הרע היו הולכין בחושך לא אור, על כן בדין הוא שלא יועיל להם התשובה, עכ"ד.

וזהו ביאור דברי רבי עקיבא, אשריכם ישרא"ל, שדוקא בני ישראל זוכים לבחינה זו, לפני מי אתם מטהרים, להתעורר בחרטה למטה על כל חטאתיהם, ומי מטהר אתכם, שנתעורר על ידי זה גם חרטה למעלה, אביכם שבשמים, שהקב"ה כביכול יאמר ואשר הרעותי אני הוא שגרמתי להם (ועיין עצי חיים ליו"ט), וכיון דהקב"ה עושה תשובה יחד עם בני ישראל הוי תשובת הרבים, ומזהזדונות נעשות זכיות, ובני ישראל זוכים לטהרה גמורה לפני ה'.

[ב]

עוד יש לומר בביאור המשנה, אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים, ואומר מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, וצ"ב כפל הלשון לפני מי אתם מטהרים וחזר ואמר ומי מטהר אתכם.

(ב) בנוסח תפלת היום, ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום הכפורים הזה למחילה ולסליחה ולכפרה ולמחול בו את כל עוונותינו מקרא קודש זכר ליציאת מצרים. ולכאורה צ"ב שייכות יציאת מצרים למחילת העונות.

(ג) במדרש (תנב"א זוטא פכ"ג) שאלו תלמידיו את רבי אליעזר האיך נעשה תשובה ונחיה, השיב להם כתיב (תהלים כ ב) יענך ה' ביום צרה, וכתיב (שיר השירים ה ד) דודי שלח ידו מן החור, וצ"ב.

בחודש במתני' שלהי יומא (פ"ה מ"ט) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו כה) וזרקתי עליכם מים טהורים, ואומר (ירמיה יז יג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, וצ"ב כפל הלשון לפני מי אתם מטהרים וחזר ואמר ומי מטהר אתכם.

וי"ל בהקדם מה שכתב הרה"ק מראפשיץ ז"ע בזרע קודש (פ' נצבים) על הכתוב ושב ה' אלהיך את שבותך, דהנה באתערותא דלתתא נעשה כן לעילא, וכשאדם שב ומתחרט על חטאיו גורם תשובה למעלה, כאמרם ז"ל (סוכה נב:) שכביכול אומר (מיכה ד ו) ואשר הרעותי, אני הוא שגרמתי להם שבראתי את היצר הרע. וזה שאמר ושב ה' אלהיך, כלומר שהוא כביכול ישוב בתשובה על ידי שבותך, עכ"ד. ובזה ביאר א"ז זללה"ה בעצי חיים (יו"כ אות ט) מאמר הגמרא (יומא פו:) רבי מאיר אומר גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם, ולכאורה יפלא על מה מוחלין לכל העולם. אולם הכוונה דכיון דנתעורר על ידי מה שהיחיד נתחרט, כדי שיתעורר החרטה למעלה על שנברא היצר הרע, ממילא נמחל גם לכל העולם, שהקב"ה אומר אני שגרמתי, והכל מפאת היצר ומוחלין לכל העולם, עכ"ד.

והנה איתא במס' יומא (דף פו:) תשובה מאהבה זדונות נעשות לו זכיות, ותשובה מיראה זדונות נעשות לו כשגגות, וא"ז זללה"ה בישמח משה (פ' האיניו) כתב לחדש, דרבים העושים תשובה אל כביר לא ימאס, ואפילו עושין תשובה מיראה גם כן נעשות להם זכיות. וא"ז זללה"ה בעצי חיים (פ' ברכה) הוסיף על זה דלפי מה שכתבו בתוס' (גיטין מו. ד"ה רב) ובש"ך (יו"ד סי' קמ"א) דשנים מיקרי רבים. אם כן גם כששנים עושים תשובה כאחד הן מיקרי רבים, ומתקבלת תשובתם כתשובת רבים ונעשה להם הכל זכיות, עכ"ד. (וע"ע בעצי חיים ליו"ג מדות אות ט).

ומבואר מזה כי בעת שאדם עושה תשובה למטה מתעורר כן גם למעלה שכביכול הקב"ה עושה תשובה, וזה שאמר חז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד,

כאדם שנפל לבור עמוק וצועק בקול מר להצילו ולהושיעו, והשי"ת ירחם עלינו, עכ"ד.

ועל פי זה יל"פ מה שאומרים בפזמון (ליום א' דסליחות) פנה נא אל התלאות ואל לחטאות צדק צועקין מפליא פלאות, דהנה דרשו חז"ל (איכ"ר פ"א סל"ז) על הפסוק (ישעיה כט יד) לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, דקאי על סילוקן של צדיקים. והנה מחמת שהצדיקים הקדושים נסתלקו מן העולם, המה הלכו למנוחות ואותנו עזבו לאנחות, ואין מי שיפגיע בעדינו להרציא לפניו ית"ש דברי מליצה ושיח ערב, על כן לא נשאר לנו עצה אחרת כי אם לצעוק אל ה' שיעננו ברוב רחמיו וחסדיו אף במצבינו השפל. זה שאנו מתפללים צדק צועקיך, שיצדק ה' אותנו וישמע צעקתינו אף שהוא בלי דברי ריצוי ושיח ערב, משום דמפלי"א פלאות, דנתקים בנו התוכחה הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, בכך בקשתינו שטוחה לפני הקב"ה היום תשמע שועתינו, היום תקבל ברחמים וברצון את תפלתנו.

אך נתבונן נא שהנמשל אינו דומה ממש אל המשל שוה בשוה ואדרבה נלמד ממנו בקל וחומר, דהנה מי שנפל לבור עמוק אינו בטוח על ישועתו מחמת כמה סיבות, שהרי צריך שבשעת צעקתו יעבור אחד דרך הבור, וזה אינו ברור שיבוא שם אחד אולי לא, וגם אם יעבור אחד מי ידע שישמע את קול שועתו מבור העמוק עד מאד, גם אם ישמע את קולו מי ידע אם יהיה היכולת בידו להוציאו, וגם כאשר היכולת בידו מי ידע אם ברצונו להושיעו, אבל לא כן הקב"ה הוא אבינו אב הרחמן בעל היכולת וכוחות כולם, אדון המושיע גבור ורב להושיע, אשר בידו וברצונו להוציאנו מבור גלות, וכדכתיב (תהלים קמה יח) קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, הקב"ה הוא קרוב לנו ומצוי אצלנו, ואם נקרא אליו בצעקה ובקול גדול יעזרינו ויוציאנו, "א איד קוקט זיך אן ער זעט אז ער איז אריינגעפאלן אין א טיפן גרוב, ער קען זיך נישט ארויסזען, אמאל איז עס בגשמיות, און אמאל איז עס ברוחניות ער וויל זיין גוט ער וויל זיך פארבעסערן ער קען אבער נישט, האט ער איין עצה ער זאל וויינען און שרייען צו השי"ת", ואינו צריך כלל לדברי ריצוי אלא לצעוק אל ה' בקול צעקה בלי דיבור בבכי ובתחנונים, והשי"ת ישלח עזרו מקודש.

וזה שאמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכ"ם שבשמים, יש לנו אב הרחמן בשמים שהוא כל יכול, וכרחם אב על בנים ירחם ה' עלינו, כי היכולת בידו ויש לו רצון

ויתבאר על פי דברי הגה"ק מקאשוי זללה"ה במשמרת אלעזר (מאמר עשרת הימים אות ט) על הכתוב (תהלים קל א) ממעמקים קראתיך ה', דהנה אם אדם צריך איזה טובה ועזר מחבירו, אזי אם הוא בכוחו ובריא בגופו, יוכל לילך אל חבירו ולהציע לפניו בקשתו בדברי חן עד שמטה לב חבירו למלא בקשתו, אבל לא כן מי שנפל לבור עמוק מאד, גם אם ירבה לדבר שם דברי טעם ושכל להוציאו משם לא תגיע לו ישועה, כי אין לו שומע, ולא נשאר לו תקוה אחרת רק שירים את קולו בכל כוחו, קול בכי ויללה תאניה ואניה, עד שישמעו למעלה העוברים על פתח הבור וירחמו עליו. והנמשל הוא, מי שיש בידו מצות ומעש"ט יכול לבא לפני הקב"ה להתחנן לפניו בדברי טעם וריצוי, כי ראוי הוא שימלא בקשתו, לא כן אנחנו שמכף רגל ועד ראש אין בנו מתום, ועוונותינו מפסיקין כמחיצה של ברזל בעינו לבין אבינו שבשמים, כדכתיב (איכה ג ח) גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי, ואין לנו תקומה רק להרבות בקול בכי ויללה, ושערי דמעות לא ננעלו (ברכות לב:), גם אם אין ראויים שתקובל תפלתם. וזהו אומרו ממעמקי"ם קראתיך ה', שתפלתו נדמה למי שנפל לבור עמוק, שאין לו תקוה להוושע על ידי דבריו, כי אם כשירים קולו בכל כוחו לבכות, כן אנחנו לא נוכל לקוות שתקובל תפלתנו, כי אין אנו ראויים לכך, וצריכים אנו לשפוך דמעות כמים ולצעוק בקול מר, ולקבל על עצמינו להיות מהיום והלאה עבדים נאמנים להקב"ה, עכ"ד.

ומובן בזה גם המשך הכתוב ה' שמעה בקולי תהינה אזניך קשובות לקול תחנוני, כי לעת כזאת שאנו עומדים בשפל המצב ערום ועריה ממצות ומעש"ט, אין לנו עצה אחרת רק לצעוק אל ה' בקול נהי בכי ותמרורים, ולשפוך שיחינו ה' שמעה בקול"י, היינו קול לבד של זעקת חינון בלי דברים, תהינה אזניך קשובות לקול"ל תחנוני, שישמע ה' את קול תחנונינו בלי ריצוי דברים ויושיענו.

והנה כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בכרך משה (יום הזכרון אות כב) האריך בזה, כי בימים מקדם היו בישראל צדיקים וחסידים אשר כבואם לפני המלך בימים הנוראים היו מלאים בתורה ומצוות, וידעו להצות פני קונם בתפלה ותחנונים, אבל בעוה"ר בימינו אלה נסתם כל חזון, כי בידינו אין מעש במה לבא אל המלך, ואין אתנו יודע עד מה לשפוך שיח ולערוך תחנון לפני שומע תפלה, ולזה העצה היעוצה בעדינו לצעוק אל ה' ממעמקים בקול שועה ורוח נשברה בבכי ובתחנונים,

להוציאנו ממעמקים אף שלא קראנו אליו בדברי ריצוי אלא בקול צעקה בלבד, ולזה הסמיך הכתוב מקוה ישראל ה', התקותן של בני ישראל הוא הקב"ה, כי בכל עת ובכל זמן ובאזיה מצב שיהיו אף בבור עמוק עד מאד, יש להם תקוה שהקב"ה יוציאם משם, וכאשר יקראו אליו בצעקה, בודאי ישמע את קול צעקתם ובחפץ לב ורצון גמורה יוציאם ממחשכים.

והנה אבא מארי ז"ל ביאר שם, כי כן היתה ביציאת מצרים דכתיב (שמות ב כג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה, וישמע אלהים את נאקתם ויזכור אלהים את בריתו וגו', וקשה דלאחר שאמר ותעל שועתם אל האלהים, מה בא להוסיף עוד במאמר וישמע אלהים את נאקתם. אולם בא הכתוב להשמיענו שהקב"ה ברוב רחמיו האזין והקשיב לקול שועת בני ישראל, הן תפלות הצדיקים שידעו לשפוך שיח ערב ולהתפלל בטוב טעם ודעת, והן תפילות אנשים הפשוטים שצעקו ממעמקים בקול מר בככי ויללה. וזה שאמר ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה, רמז על תפלות הצדיקים, כענין שנאמר (ההלים לד טז) עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם. וישמע אלהים את נאקתם, רומז על פשוטי עם שזעקו ממעמקים בנאקה בעלמא, והקב"ה בטובו וחסדו לא בזה ולא שקץ ענות עני ובשועו אליו שמע, וגם צעקה הפשוטה הלזו עלתה למכון שבתו השמים, עכ"ד.

ובזה יתבאר אמרינו בתפלה, ותתן לנו ה' אלהינו כאהבה את יום הכיפורים הזה למחילה ולסליחה ולכפרה ולמחול בו את כל עוונותינו, ובכדי שנוכה לכפרה ולטהרה מאת הקב"ה אין אנו צריכים לדברי ריצוי לפייס את המלך בדברי מליצה, כי אם מקרא קוד"ש, בזעקת חינון בלבד לקרוא אל ה' בחזקה שרצוננו להיות קודש, ועל ידי זה נזכה למחילה ולסליחה ולכפרה, זכר ליציאת מצרים, דגם במצרים שמע הקב"ה את נאקתם גם מאלו הפשוטי עם שלא ידעו להתפלל רק לזעוק אל ה' בצעקה בעלמא.

וזהו ביאור דברי המדרש שאלו תלמידיו את רבי אליעזר האיך נעשה תשובה ונחיה, ויש לפרש שאלתם כלפי דרא בתראה הדין שנסתלקו הצדיקים אמיתיים מאורי הדורות ששמשו כשלוחי ציבור ומליצי יושר בנינו לבין אבינו שבשמים, ובימיהם נתקבלה תשובתנו לרחמים ולרצון ומזהזדונות נעשו זכיות בזכות תפלתם ודברי ריצוי שפייסו את המלך, אבל כדור השפל הזה היאך נעשה תשובה ונחיה, כלומר האיך מכה

שבתשובה מיראה הזדונות יתהפכו לזכיות גמורות דדרשוהו בגמ' (יומא פו:) מקרא דעליהם הוא יהיה (יחזקאל לג יט), ועל זה השיב להם כתיב יענך ה' ביום צרה, דהקב"ה עונה לעמו ישראל גם בעת צרה, וכתיב דודי שלח ידו מן החור, דהקב"ה שולח ידו אל החור ואל הבור להוציאנו ממעמקים, וצריכים אנו רק לקרוא אליו בזעקת חינון, וה' הושיעה המלך יעננו ביום קראינו.

מורי ורבותי!, נתבונן נא בשפלות מעמדינו שאנחנו נמצאים בבור עמוק, ובמעמדינו לעת כניסת היום אין הזמן מספיק להרציא דברי ריצוי ולשפוך שיח ערב ובמה נבא אל המלך, ואין לנו עצה אחרת כי אם לקרוא אל ה' בחזקה, והיה מרגלא בפומיה דאבא מארי זללה"ה לומר דברי החתם סופר בדרשותיו (ליו"כ דף לו.) על הפסוק (ירמיה יד ה) מקוה ישראל מושיעו בעת צרה, עת צרה היינו שהעת צר, והוא בכניסת יום הקדוש כאשר עם הקודש נאספים וצועקים ונענים, אך הזמן קצר, ואם לא עכשיו אימתי, עיי"ש. אהה על נפשנו, לא נשאר לנו רק רגעים אחדים בכניסת היום, העת צר מאד, דבר אין בפינו ובלשונינו מלה לומר דברי פיוס ורצוי, ועלינו לצעוק אל ה' בקול בכי וצעקה "אוי הייליגער באשעפער העלף", טבענו ביון מצולה ואין מעמד, נמצאים אנחנו בבור עמוק עד מאד, צרות רבות סבבנו, הרבה מאחב"י צריכים רפואה, הן רפואת הגוף והן רפואת הנפש, הבה נצעק אל ה' אנא ה' הושיעה נא, כי הוא בעל היכולת, הבה נגלה מה שבלבבינו לפני אבינו שבשמים, ונצעק אליו יתברך שמו שיושיענו מכל צרותינו, ובעיקר לא נשכח מלבקש רחמים ולהתעורר בצער השכינה הק' דשכינתא בגלותא שריא. ויה"ר שנוכה להוושע בבני חיי ומזוני רוויחי וכל מחסורינו, ולצאת בישועה שלימה מיום הקדוש הזה, ושתהא השנה הזאת הבאה לקראתינו לשלום, השנה הידועה שכלל ישראל מחכים אליה זה זמנים כבירים, ותהא שנת גאולה וישועה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

*

הוציאנו הספר תורה הקדושה, ונפייס עכשיו התורה הקדושה, הוי תורה מוחל לנו !, מה נאמר מה נדבר ומה נצטדק, עומדים אנו לפני התורה כבושת פנים, בעוה"ר לא למדנו את התורה ולא קיימנו דיני התורה, בושים אנחנו להרים את ראשינו ולהביט בפני התורה, פגמנו בכל כ"ב אותיות התורה הקדושה, לא נהגנו עצמינו כפי רצון הבורא ית"ש הכתובה בספר התורה הזה.

ושנה, ואין שום חילוק אם כבר טיהר אותנו בשנה העברה, או אם בא עלינו הטומאה על ידי מזיד ח"ו, כי הקב"ה הוא חנון המרבי"ה לסלוח לכל איש ישראל המבקש באמת להטהר.

ועל פי זה יש לפרש מה שנאמר במצות פרה אדומה (פ' חקת) זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה. ודקדק באור החיים הקדוש, למה כינה למצוה זו שם כללות התורה והיה לו לומר זאת חקת הפרה. אמנם יש לפרש בכוננת הכתוב להמליץ טוב ולחזק נפשינו בבואינו בליל הקדוש הזה לפייס התורה הקדושה, איזו פיוס יכולים אנו להוסיף אם לא שמרנו הבטחתינו דאשתקד, ולזה המשיל את התורה הקדושה לאפר פרה, להורות שכמו אפר פרה מטהרת את האדם מטומאתו, וגם אם כבר נטמא פעמים רבים וטיהר עצמו פעמים רבים ועתה חזר ונטמא, יכול לטיהר עצמו מטומאתו על ידי הזיית אפר פרה, כי אפר פרה מטהר פעמים רבים עד אין שיעור וערך, כך התורה הקדושה ארוכה מארץ מדה הוא (איוב י"ט), וכשם שהתורה הוא בלי גבול וסוף, כך למדותיה אין גבול וסוף, ואין שום גבול וסוף לסבלנות התורה הקדושה, והוא מוחלת לנו בכל פעם שאנו מפייסים אותה ומבטיחים לה באמת שנוהר בכבודה וביקרה. וזה שאמר זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, היינו לומר אל התורה הקדושה החוקה הזאת של מצות פרה אדומה, שכשם שאפר פרה מטהר כמה פעמים, כך התורה הקדושה תמחול לנו אפילו כמה פעמים.

ובכן נפייס את התורה הקדושה על עלבונה, ועתה הננו מבטיחים לה הבטחה אמיתי לקיים כל חקותיה ומשפטיה הכתובים בה, ולהזהר בכבוד התורה לשמור ולעשות ולקיים את דברי ה' הכתובים בספר התורה, ונבקש מהתורה"ק שתהיה לנו למליץ יושר, סוכ"ס מי כעמך ישראל העוסקים בתורה ומקיימים מצותיה, רק בני ישראל אמרו נעשה ונשמע והיו מוכנים לקבל התורה, והגם שבעוה"ר קיום המצות אינו כראוי וכנכון כדבעי למהוי, מכל מקום אנו מקבלים עכשיו על עצמינו קבלה של אמת שבעוה"ה נתאמץ להוסיף עוד שעות בלימוד התורה, ובזכות זה יהיה לנו התורה למליץ יושר, תורה הקדושה התחנני בבקשה "נישטא נאך אזא פריינד פאר אידישע קינדער ווי די תורה הקדושה". ויה"ר שתהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון שמכה להוושע בכל מילי דמיטב, ונזכה לגאולה שלימה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

וביותר גדלה עלינו הבושה וכלימה עד מאד, בהעלות על לבינו כי בשנים הקודמים כבר עמדנו במקום הזה לפייס את התורה הקדושה, ואז הבטחנו שנתאמץ להוסיף בלימוד התורה וקיום מצותיה, ועתה אהה, בעוה"ר לא שמרנו את הבטחתינו והלואי שלא קלקלנו ביותר ר"ל, בכך באיזה פנים נשא ראש לבקש עוה"פ מחילה מהתורה הקדושה, ואיך נבקש מהתורה הקדושה שתמליץ טוב בעדינו ביום הדין בו בזמן שלא נהגנו בכבודה.

אך יש להמליץ טוב בעד בני ישראל ולמצוא מזור ותרופה למצבנו, על פי מה שכתב בבני יששכר (תשרי מאמר ד אות לו) שלא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה, כי מדת בשר ודם אם יש לו איזה מדה טובה, היינו שהוא רחמני ומעביר על מדותיו לסלוח ולמחול לכל המכעיסו, עם כל זה כשיתמיד המכעיס יום אחר יום להכעיסו, יופסק ממנו הרחמנות ולא ירצה שוב למחול, כי לכל מדת בשר ודם יש גבול, כיון שהבשר ודם בעצמו הוא בעל גבול ותכלית. מה שאין כן מדת השי"ת כיון שהוא ית"ש בלי גבול ותכלית, גם מדותיו אין להם גבול, ואם כן כיון שהוא רחום וחנון וטוב וסלח, לכל אלה המדות גם כן אין גבול ותכלית, ולכן אל יפול לב האדם עליו האיך אשא פני לשוב אליו ית"ש בתשובה, הנה זה כמה פעמים הייתי מתמרמר על חטאתי ובקשתי מחילה והבטחתי להשי"ת שלא אחטא עוד ולא אחזור בהם, ושוב זה כמה פעמים חזרתי לסורי, ואיך שוב יקבלני השי"ת בתשובה, הנה לא יאמר האדם כן, דכיון שהשי"ת אינו בעל גבול ותכלית גם מדותיו אין להם גבול, עכ"ד. (וכ"כ באגרת התשובה שבספר התניא פי"א).

ובזה אמרתי בכיבור המשנה, אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים וכו' ואומר (ירמיה י"ג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, וצ"ב מה שמדמה טהרת המקוה לטהרת ישראל על ידי הקב"ה. אמנם לפי האמור יש לומר דהנה המקוה הוא מטהר אדם שנטמא וטובל את עצמו בה, ואף אם נטמא פעם אחרת יוכל לטיהר את עצמו באותו המקוה מבלי שום עיכוב, ואף שכבר נטהר במקוה זו פעם אחת ואפילו מאה פעמים, יכול לחזור ולטיהר עד עולם בזמן שיש בה שיעור הכשר מקוה, כי טהרת המקוה אין לו שיעור וערך, ממש כענין הזה הוא טהרת ישראל על ידי הקב"ה, שהוא מלך מוחל וסולח עד אין שיעור ואין ערך, והקב"ה סלחן ומחלן לשבטי ישורון ומעביר אשמותינו ומעביר אשמותינו בכל שנה

משוּלַחַן מַלְכִים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — לט — בלתי חוגג

יום ב' פרשת ראה תשס"ח לפ"ק

ביקור כ"ק הגה"צ ר' חיים יצחק טווערסקי שליט"א
אדמו"ר מלויטעוו טשערנאביל – התן כ"ק אדמו"ר מהרשי"צ מספינקא זצ"ל
בביתו נאזה קודש בקרית יואל

רבינו: דער טאטע ז"ל איז געווען ביי רבי ישעי'לע איז קראקא, ער איז נישט געווען ביי איהם אויף א שבת. **האדמו"ר מלויטעוו:** דער טאטע איז געווען צוויי א האלב יאר ביים זיידן אין שטוב.

ער האט געדענקט ווען דער סאטמארער רב (מרן הדברי) איז געקומען צום זיידן רבי ישעי'לע אין שטוב, דער זיידע האט געמאכט גאנצע הכנות דעמאלס, פארן טאטן איז דאס געווען א חידוש – ער איז געקומען פון רוסלאנד און ער האט נאכנישט געהערט פונעם רבי'ן ז"ל, און צום זיידן איז דאך געקומען יעדן טאג רבי'ס אזוי באזוכן – האט ער אים געפרעגט "וואס די הכנה איז אזוי גרויס?", זאגט אים דער זיידע "ניין, דאס איז נישט סתם אזוי, ערשטנס ער האט מיך זייער שטארק מקרב געווען ווען איך בין געווען אין סאטמאר – דעמאלטס איז געווען ביי אים א שווערע זמן – צווייטנס ער לערנט דאך תורה לשמה".

רבינו: רבי ישעי'לע איז געקומען עטליכע מאל אין סאטמאר, ער איז אויך געווען אין סאטמאר נאך איידער דער פעטער ז"ל איז דארט געווען.

האדמו"ר מלויטעוו: יא, ער איז געווען איינמאל אלס אינגערמאן א שטיקל צייט.

רבינו: דעמאלס איז ער נישט געזונט געווען – ער איז אמאל אנגעקומען קיין סאטמאר, און ער איז צוגעפארן מיט א וואגן צו ר' מרדכי פריינד, און ר' מרדכי האט נישט געוואוסט אז ער קומט, ס'איז געווען איינמיטן די נאכט – און ער איז אזוי אנגעקומען קיין סאטמאר.

האדמו"ר מלויטעוו הזמין את מרן רבינו שליט"א להשתתף בשמחת נשואי בתו הכלה תחי' ע"כ החתן הי"ו בן האדמו"ר מיאמפאלע במאנסי שליט"א בן האדמו"ר ממעליץ אשרוד שליט"א

רבינו פרס בשלומו, והאדמו"ר מלויטעוו סיפר בפרטיות על בניית בית מדרשו בקצה העיר בארא פארק ברחוב 21 פינת 57 סט. עפ"י רצון אביו האדמו"ר רבי זושאלע מטשערנאכל כ"ב זצ"ל, ועל העתקת דירתו לאותה סביבה שבקרוב ידורו שם הרבה משפחות מאחב"י.

רבינו ברכו: ס'איז שוין געקומען די צייט דערצו, דער אויבערשטער זאל העלפן שיתרום קרנו למעלה...

רבינו: דער טאטע ז"ל איז געווען ביים זיידן ר' ישעי'לע טשעהויבער אין קראקא. (האדמו"ר ר' זושאלע מטשערנאכל זצ"ל, היה בנו של הרח"צ ר' חיים יצחק זצ"ל מלויטעוו, הדב"נ הרח"ק רבי יצחק ישעי' מטשעהויב זצ"ל). איר האט אמאל געהערט פון אייער טאטן דערוועגן?

האדמו"ר מלויטעוו: יא, ער האט דערציילט דערפון, אויך איז דער זיידע רבי ישעי'לע געווען אויף א שבת אין סאטמאר.

רבינו: יא, ס'איז געווען פרשת יתרו. ער איז געקומען קיין סאטמאר, און דער פעטער ז"ל האט זיך דעמאלטס צוגעאיילט מיטן פירן מיט, און ער איז אריבערגעגאנגען צו רבי ישעי'לע'ס מיט גאנצן עולם. (ע"י בספד"ק ברך משה פרשת יתרו שהביא מטה שפירש רבינו בעל דברי יואל זצ"ל בעת הליכתו לשולחן של הרח"ק רבי ישעי' זצ"ל).

אין נאמען פון ר' שאול בראך ז"ל דער קאשויער רב א מעשה פון א חלום, דער צאנזער רב איז געקומען אמאל צום בעלזער רב - ער האט דאך געהאט א שיעור מיט רבי ישעי'לע (ר' ישעי'לע היה התן הרה"ק רבי יהואל מקרליוויץ זצ"ל. התן הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע) - אמאל ווען זיי האבן געהאלטן ביי א תוספות איז נישט געגאנגען ווייטער, האבן זיי געזאגט "לאמיר דאס לאזן אויף מארגן", ביינאכט איז געקומען דער צאנזער רב און געזאגט פארן בעלזער רב דעם פשט אין תוס'.

האט דער בעלזער רב געזאגט פארוואס איז ער נישט געקומען צו ר' ישעי'לע און אים אליינס געזאגט דעם פשט, ווייל ער האט אים געוואלט מכיר טובה זיין אז ער לערנט מיט זיין זון...

רבינו: דער בעלזער רב האט געפרעגט ר' ישעי'לע פאר די חופה צי ער האט געלאדענט דעם פאטער צו די חתונה, ווייל ווען ער האט א שידוך געטוען איז ער געווען אין צאנז, אין דער דברי חיים האט צוגעזאגט אז ער וועט זיין ביי די חתונה.

האדמו"ר מלויטעוו: די תנאים איז געווען אין צאנז.

רבינו: ביי די חתונה האט שוין דער דברי חיים נישט געלעבט.

האדמו"ר מלויטעוו: די תנאים פון רבי ישעי'לע איז נאך געווען פאר די בר מצוה - דער ראדימישער רב ברענגט דאס אין א תשו' אין מהר"ש ענגל (ח"ז סי' ק"ט).¹

רבינו: ער שרייבט אז איז דארט געשטאנען ווען דער בעלזער רב האט אים דאס געפרעגט.

האדמו"ר מלויטעוו: ער שרייבט דארט אז דער דברי חיים האט אים דעמאלטס געזאגט די גרויסקייט פון זיין נשמה "ממילא זאלסטו וויסן ווי אזוי אכטונג צו געבן אויף אים", ער שרייבט דאס צום קראקאווער רב.

רבינו: בנוגע די מאשין מצות.

רבינו: איך געדענק ווען דער טאטע איז געווען אין ארץ ישראל דאס ערשטע מאל (בשנת תשכ"ג) בין איך אויך דארט

1

ז"ל: הייתי על נישואי הרב הצדיק הג"ל (מטשעהויב) בק' בעלזא, והושבתי שלו הי' הרב הקדוש ציס"ע ר' יהושע זצ"ל אב"ד בעלזא, וקודם שהלביש הקיטל להחתן סיפר מה שמע בעת ההתקשרות מפי כ"ק מרן רשכבה"ג מצאנו ענינים מנשמתו של הרב ר' ישעי' דברים נוראים, ומאז הוא הביב עלי עד מאוד.

יענע נאכט האט זיך ר' מרדכי פריינד געהלום'ט אז ער זעט דעם הייליגן דברי חיים, און ער זאגט אים אז זיין זוהן איז אינדרויסן און ער איז אין א עת צרה, ער האט זיך אויפגעכאפט און ער גייט ארויס קוקן, האט ער געווען אז ר' ישעי'לע איז אנגעקומען קיין סאטמאר, און דער בעל עגלה האט געבעטן דאס געלט, רבי ישעי'לע האט זיך נישט מיט אים פארשטאנען, ער איז געווען א אונגערישער דרייווער, און דער בעל עגלה האט געוואלט שלאגן רבי ישעי'לע... האט ר' מרדכי דאס באצאלט, ער האט אים ממש געראטעוועט.

האדמו"ר מלויטעוו: זעט אויס, אז די צדיקים האבן אזוי אינוינען געהאט די קינדער.

רבינו: כ'האב געהערט אמאל פון ר' חיים הערש יאקאבאוויטש ע"ה, אז רבי ישעי'לע איז געווען אין בעלז, און ער איז נישט געזונט געווען, ער איז ל"ע זייער מסוכן געווען ער איז געווען ווי מען רופט דאס דא א 'קאומא' ר"ל, אזוי ווייט האט דאס שוין געהאלטן, און מען האט געזאגט אז ס'ווענדט זיך אין יענע נאכט אויב ער וועט זיך ארויסדרייען פון די מחלה.

דער בעלזער רב (הרה"ק רבי ישעי'לע זצ"ל) האט געזאגט אז ער וויל דארט זיין יענע נאכט, און דער בעלזער רב איז געשטאנען דארט ביים בעט א גאנצע נאכט, פלוצלונג הערט ער ווי ער אטעמט זייער הויך, ווי איינער מאכט "הא... הא..." און נאכדעם איז אים בעסער געווארן, שפעטער אינדערפרי איז אים נאך בעסער געווארן, ביז ער אים געקומען צו זיך.

האט אים דער בעלזער רב געפרעגט וואס איז געווען דאס וואס ער האט אזוי הויך געאטעמט אינמיטן די נאכט, האט ער אים געזאגט אז ער האט זיך געהלום'ט ער זעהט דעם פאטער דעם הייליגן דברי חיים, דער דברי חיים האט אים געזאגט "ישעי'לע, וואס פעלט דיר? האט ער געזאגט, דער טאטע זעט דאך ווי אזוי איך פיל, האט אים דער דברי חיים געזאגט איך האב דיר געברענגט א עפל פון גן עדן, קום וועסט דאס שמעקן וועט דיר בעסער ווערן", ער האט אפגעשיילט דעם עפל, ער האט דאס געשמעקט און ס'איז אים בעסער געווארן.

האדמו"ר מלויטעוו: ער ברענגט אין שאול בחור ה' (וכן הגה"ק מקאשוו מביאו בעצמו בס' חלק לעולם הבא עמ"ס אבות פ"ו מ"א)

אווועקגעטראגן, א האלב יאר האט מען נישט געוואוסט וואו זיי האבן איהם געטראגן, ער איז טאקע געווען דארט אין סיביר. שפעטער איז מען געווארן געווארן אז מען האט אים פארשיקט זייער ווייט.

די לעצטע יאר האט מען נישט אריינגעלאזט קיין מצות, איז געווען גראדע א אידל נעבעך דארט – דער זידע האט געהאט דעם טשערנאבל מגיד'ס קיטל – זאגט איהם דער איד "די יאר וועט די רבי עסן דעם המין מיטן טשערנאבלער מגיד'ס קיטל"... אזוי האט ער געזאגט, מען וועט נישט אריינלאזן קיין מצות, אזוי האט גערעדט א איד וואס האט געוואוסט פונעם טשערנאביל'ער מגיד.

רבינו: דאס איז געווען אידישע קאמוניסטן די יעוועסקעס, פון זיי האט מען געפערליך געלימט, זיי זענען געווען יודעים רבונם...

האדמו"ר מלויטעוו: גע'מסר'ט דעם זיידן האט אויך א איד א שכן, יענער איז אויך געווען נעבעך א איד...

רבינו: ס'איז געווען א שווערע תקופה דארט אין רוסלאנד, מ'האט מיט אן אכזריות מעביר געווען על הדת, מיט א אכזריות! ס'איז געווען אסאך וואוילע אידן אין רוסלאנד מען האט זיי אויסגע'שמד'ט.

האדמו"ר מלויטעוו: שפעטער האט דער זיידע געוואוינט אין קיעוו, פריער האט ער געוואוינט אין א אנדערע פלאץ אבער עס איז געקומען די שווערע צייטן האט ער געוואלט אריינפארן אין גרעסערע שטעט דארט איז נישט געווען אזוי, אלע זענען אנטלאפן אין די גרעסערע שטעט, אויך די סקווערער רבי ר' דוד'ל סקווערער, אלעס זענען אריין אין די גרויסע שטעט.

רבינו: ס'איז געווען די פראגראמען די הריגות ר"ל. **וברכו רבינו:** דער אויבערשטער זאל העלפן מען זאל האבן גרויס הצלחה מיט סיעתא דשמיא, זכות אבות הקדושים זאלן מנין זיין אין אלע ענינים מיט אלעם גומן.

געווען, געדענק איך אז אייער באבע (הרבנית הצדיקת רעכיל דבורה מלויטעוו ע"ה, בת הרה"ק רבי ישעיאל ז"ע) געווען דעמאלס ביים טאטן.

האדמו"ר מלויטעוו: זי איז געווען אויך ביים פעטער ז"ל, ער האט איר שטארק מקרב געווען דעמאלס.

רבינו: דער פעטער ז"ל האט איז צוזאמענגענומען דעם מיטשטוך מיט די קוויטלעך מיט די געלט און אלעס אהינגעגעבן, האט זי געפרעגט די קוויטלעך אויך? האט ער געזאגט "א צאנזער אייניקל ווייסט וואס צו טוען מיט א קוויטל".

האדמו"ר מלויטעוו: עס איז געווען א שטיק צייט פלעגט די באבע יעדע נאכט אויפשטיין צוויי אויגער און אויסזאגן צוויי מאל תהלים פארן דאווענען.

דעם זיידן (האדמו"ר מלויטעוו) האט מען פארשיקט קיין סיביר ער איז געווען א אינגער מענטש ער איז נישט געווען קיין פיפציג יאר דעמאלס.

רבינו: אסאך זענען ניצול געווארן דורכדעם וואס זיי זענען געווען אין סיביר דאס איז געווען זייער הצלה פון די דייטשן ימ"ש.

האדמו"ר מלויטעוו: אבער דעם זיידן האט מען שטארק געמוטשעט דארט.

אין די לעצטע יאר האט מען נישט געוואלט אריינלאזן קיין מצות, ער איז געווען דער לעצטער וואס האט געהאלטן דאס בית המדרש ביז תרצ"ז אין קיעוו, נאכדעם וואס אלעס איז שוין געווען צוגעשפארט, ער האט נישט געפרעגט קיין שאלות, ער האט געזאגט אז ער האט נישט מורא, דאס ביחמ"ד איז געווען אויף א גרויסע גאס – איך בין גראדע געווען דארט – אינמיטן א גרויסע גאס אין די הויפט גאס, און ער האט געהאט דאס בית המדרש אפען אין מענטשן זענען געקומען, און די רשעים האבן דאס פארקוקט, זיי האבן געווארט אויף א געלעגנהייט.

איין טאג ווען ער איז אנגעקומען – זעהט אויס א שכן האט גע'מסר'ט – זענען געקומען אינמיטן די נאכט און אים

לעילוי נשמת

הרבני המפואר בונה ומקים עולת של תורה

הרב החסיד ר' **אלוקים בעציל** ב"ר שלום בער גער ז"ל

נלב"ע ס' תשרי

ת.נ.צ.ב.ה.

דברית קידש

מב"ק מרז רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעווין פרשת נצבים שנת תשס"ח לפ"ק בקרית יואל יע"א

כתיב (ישעיה נ א) איה זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה וגו', ומשמע בגמרא (סנהדרין קה.) דאף כשחטאו ישראל מכל מקום מעולם לא שלח הקב"ה גט לבני ישראל, והאריך שם בכמה ראיות ממאמרי חז"ל דמשמע לכאן ולכאן, וטרח שם ליישב המדרשות חלוקות דבר דבור על אופניו, עי"ש באורך. ובאמת מדברי הפייטן משמע דהיה גירושין, מדאמר ושוב שנית לקדשה, ואלמלא היה גירושין לא היה צורך לקדש שנית. יהיה איך שיהיה כיון שהקב"ה קידש את בני ישראל באונס אף אם גירש אותנו חייב להחזירנו, דקי"ל (תמורה ה.) אונס שגירש כל ימיו בעמוד והחזר, והקב"ה הוא שומר משמרתה של תורה, ועל כן יש לו חיוב להחזירנו אליו, ובדבר זה מתחזקים בני ישראל באורך ימי גלותם שלא יתייאשו עצמם מן הרחמים, ואף כי ארכה לנו הישועה ואין קץ לימי הרעה, עם כל זה כיון שקבלנו התורה בכפייה יש לנו דין אונס דכל ימיו בעמוד והחזר, וחייב הקב"ה לגאלינו.

ובזה יתבאר דברי רש"י ז"ל כששמעו ישראל צ"ח תוכחות, שראו בני ישראל תוקף הגלות וגודל הצרות שעתידין לבא על בני ישראל, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, כי תקותן של בני ישראל באורך ימי גלותם הוא שאחר כל הצרות והתלאות יגאל הקב"ה אותנו מחמת חיוב פרקונה, אמנם פחדתם היה דאם חלילה יהיה גירושין יטמעו ח"ו בגלות לנצח, ולעולם לא יהיה להם תקומה ח"ו, ואם כן מי יוכל לעמוד בזה, התחיל משה לפייסם ואמר להם אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם, כדרך

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם, ופירש"י למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם. ובבעל הטורים כתב אתם נצבים היום, כדרך שנאמר בסיני (שמות יז יז) ויתיצבו בתחתית ההר. ויש להבין מה שפייסם משה רבינו כאן, וכי בא משה רבינו להקל בעיניהם ענין התוכחה לבל יפחדו מאימת הדין, והלא אמרו חז"ל (בבא קמא ג.) כל האומר הקב"ה וותרן יותרו חייו, כי הוא שופט אמת ודיין את כל העולם בדין ומשפט, ובוודאי היה בזה איזה כוונה מה שפייסם משה רבינו.

ונראה בהקדם מה דאיתא במסכת שבת (דף פח.) ויתיצבו בתחתית ההר (שמות יט יז), אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם, אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייא. וכתב באגרא דכלה (פ' יתרו) דענין הכפיה מבואר במדרש חז"ל (הובא בתפארת ישראל למהר"ל פל"ב) שרצה השי"ת שיהיה להם דין אנוסה לא יוכל לשלחה כל ימיו (דברים כב כט). וזה שאמר (שמות כ יז) כי לבעבור נסו"ת אתכם, לשון אנוס"ה, בא האלהים ברוב מוראו, כדי שיהיה לכם דין אנוסה, עכ"ד.

והנה כ"ק מרז דו"ז זללה"ה בשו"ת דברי יואל (אה"ע סי' קכ"ז) העיר על אמרינו (בפיוט יום ליבשה) ושוב שנית לקדשה ואל תוסיף לגרשה, דהלא מקרא מלא

ונראה בהקדם מה שכתב א"ז זללה"ה בקדושת יום טוב (ל"ה אות א) לבאר נסיון העקידה אשר רצה אברהם לשחוט את בנו, הלא אחד היה אברהם אבינו אשר כבר נתנסה בכמה נסיונות משך קל"ז שנות חייו, ומסר נפשו למען אהבת הבורא יתברך וביטל כל התאוות הגופניות, ומהיכי תיתי שיחשוך את בנו יחידו מלעקוד על גבי מזבח. אמנם נראה יען כי רצה הקב"ה לזכותו ואת זרעו אחריו לדורות עולם בנסיון גדול וחדש, על כן עשה הקב"ה ולקח מאברהם אבינו כל מדריגותיו אשר היה לו מקדם, למען ישאר כמו איש פשוט מאוד, אשר לזה בוודאי יהיה הנסיון גדול לשחוט את בנו, וזהו ביאור המסורה וירא את המקום מרחוק (בראשית כב ד), מרחוק ה' נראה לי (ישעיה לא ב), כי העיד הכתוב וישא אברהם את עיניו וירא את המקום, הוא הקב"ה שנקרא מקומו של עולם, מרחוק, שהרגיש בעצמו כי אבד מדריגותיו וקרבתו להשם יתעלה, ויגיד עליו רעו במסורה מרחוק ה' נראה לי, ר"ל דאין הכוונה על מקום העקידה, רק על השי"ת שנדמה לו מרחוק ואין קרוב אצלו בדעת ובהשגחת שלימות ובאהבה דבוקה כבתחילה, ובאמת כל זאת סיבב המסבב למען הגדיל כח הנסיון, עכדה"ק.

אולם כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה העיר על זה בברך משה (מאמר יודעי תרועה אות כג) על מה זאת עשה השי"ת ככה לאברהם אבינו ליקח ממנו כל המדריגות שעבד עליהם כל ימי חייו, הלא הוא אברהם אשר עמל והתייגע ביגיעה גדולה כל ימי חייו, ובגודל מדריגתו נתקדש בקדושה של מעלה כמלאך מיכאל משרת, והיה מן הנכון היה שישאר במדריגותיו אשר עבד עליהם ובכוחות הללו לילך לקיים ציווי הבורא לעקוד את יצחק בנו. ותירץ שהיה בזה כוונה עמוקה, כי הקב"ה צופה ומביט עד סוף כל הדורות שיגיע זמן כזה בעקבתא דמשיחא שיהיו בני ישראל בשפל המדריגה, אין דורש ואין מבקש, ואין אתנו יודע עד מה לכיון בתפלות ובתקיעות כראוי וכנכון, ואיך

הנאמר בסיני ויתיצבו בתחתית ההר, ורמז להם בזה שכפה הקב"ה עליהם הר כגיגית, וכיון שהיה כפיית ההר יש להם דין אנוסה ולא יוכל לשלחה כל ימיו, אלא כל ימיו בעמוד והחזר, ואף אם יגרש הקב"ה אותנו חלילה צריך להחזירנו ולגאלינו מגלות החל הזה, ועל דבר זה נחמם משה רבינו שלא יתייאשו עצמם מן הגאולה, ובהו אנו מתחזקים בתוקף הגלות שבמהרה ישוב ה' שבותינו כבראשונה.

ובדרך זה יש לפרש מה שכתב רב סעדיה גאון זללה"ה בטעם מצות תקיעת שופר (הובא באמורה) שהוא להזכירנו חורבן בית המקדש וקול תרועת מלחמת האויבים, כמו שנאמר (ירמיה ד יט) כי קול השופר שמעת נפשי תרועת מלחמה. עוד טעם שבא להזכירנו מעמד הר סיני שנאמר בו (שמות יט טז) וקול שופר חזק מאד. ולפי דרכינו שני הטעמים כחדא אזלי, דאחר שבא להזכיר חורבן בית המקדש שגלינו מארצינו ונתרחקנו מעל אדמתינו, באותו זמן הוא מזכיר גם מעמד הנבחר שניתנה התורה בכפייה, ודבר זה נותן לנו כח וחזוק בתוקף הגלות שכאשר יבא הזמן ירחם השי"ת עלינו ויוציאנו מגלות החל הזה.

[ב]

עוד יתבאר דברי רשיו"ל למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם. ובעל הטורים כתב אתם נצבים היום, כדרך שנאמר בסיני (שמות יט יז) ויתיצבו בתחתית ההר. ויש להבין מה שפייסם משה רבינו כאן, וכי בא משה רבינו להקל בעיניהם ענין התוכחה לבל יפחדו מאימת הדין, והלא אמרו חז"ל (בבא קמא ג.) כל האומר הקב"ה וותרן יותרו חייו, כי הוא שופט אמת ודיין את כל העולם בדין ומשפט, ובוודאי היה בזה איזה כוונה מה שפייסם משה רבינו.

עליהם רחמים ומרחם עליהם, והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחדש השביעי. וכל זה הוא סגולת מצות תקיעת שופר דאף שישנם גזירות קשות יכולים להפוך כל הקללות לברכה ולהמתיקם לטובה, תעיר ותריע להכרית כל מריע, אולם הני מילי הוא אם יודעים סודות תקיעת שופר וכוונותיה, שיודעים איך להתפלל ולתקוע אז זוכים בכח תקיעת שופר לבטל ולהמתיק כל הגזירות קשות לטובה ולברכה.

ובזה יתבאר דברי רשיז"ל, דהנה כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בברך משה בפרשתן (עמוד רח) פי' אתם נצבים היום, רומז על מצות תקיעת שופר בראש השנה, כי איתא בזוהר הקדוש (בא דף רלב:) היום דא ראש השנה. ותקיעת שופר צריך להיות מעומד כנפסק בשולחן ערוך (או"ח סימן תקפ"ה ס"א), וזהו אתם נצבי"ם היו"ם, כי בראש השנה צריך לקיים מצות היום בעמידה, עכ"ד. ולזה כאשר שמעו ישראל צ"ח תוכחות הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמו"ד בכל אלו, רמז על מצות תקיעת שופר שצריך להיות בעמידה, כי התאוננו דאלמלי היו יודעים עכ"פ מה לכוין במצות תקיעת שופר הרי סגולת המצוה הוא להמתיק כל התוכחות מקללה לברכה, אבל בדורות האחרונים אשר אין מי שיכול לכוין כל הכוונות הראויות מי יוכל לעמוד באלו לקיים מצות תקיעת שופר כתיקונה, ושמא אין סגולתה נשגבה לפעול פעולה הראויה, ולזה התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, במצות תקיעת שופר בראש השנה, כדרך שנאמר בסיני ויתיצבו בתחתית ההר, ורצה משה רבינו לחזק בזה את בני ישראל דאף אם יהיו בשפל המצב ידעו שהוא כדרך ויתיצבו בתחתית ההר, בשעת מתן תורה כאשר ניטל כל המדריגות מבני ישראל, עם כל זה לא יתייאשו עצמם כי גם מדריגה זו חשוב מאוד לפני השי"ת, ובוה יתחזקו בני ישראל ביום ראש השנה דאף אם אינם יודעים לכוין כוונת הראויות, עם כל זה יזכו לפעול פעולה לטובה.

תתקבל עבודתם הנעשה באופן פשוט בלי מדריגות ובלי כוונות, ולכן לקח הקב"ה מאברהם כל מדרגותיו, והיה בשעת העקידה כאדם פשוט, ובוה הכין ופעל לדורות העתידות מעשה אבות סימן לבנים לקבל התפלות והתקיעות אף בזמן שתהא עבודתם באופן פשוט בלי כוונה נכונה, בלי כוונות ובלי מדריגות, כשם שנתקבלה עבודתו בשעת העקידה בכוונה פשוטה בלי שום מדריגות וכוונות עליונות, עכ"ד.

וכדבר זה ניתן להאמר גם על מעמד הנבחר קבלת התורה, שכתב א"ז זללה"ה בעצי חיים ליישב קושית התוס' (שבת פח. ד"ה כפה) למה כפה הקב"ה ההר על בני ישראל, הא כבר אמרו נעשה ונשמע. אך ביאור הענין כי כדי להגדיל הנסיון מה שקבלנו התורה הזאת, על כן בעת ההוא בעמדינו תחת ההר לקח ממנו כל המדריגות אשר השגנו לפני הר סיני, ועל עת ההוא כפה עלינו הר כגיגית, ואף על פי שכבר אמרו נעשה ונשמע כאשר פסקה זוהמתן, לא כל העתים היו שוות, עכ"ד. והענין בזה כי הקב"ה קורא הדורות מראש ידע איך שיהיה מצבם של בני ישראל במשך הדורות שיפלו ח"ו למדריגה פחותה מאד, וידמו בנפשם דעבודת איש פשוט איש המוני אינו חשוב לפני הבור"ע, ולזה כפה הקב"ה הר כגיגית, להודיע לדורות הבאים דגם אותו הדור שקבלו התורה היו במדריגה פחותה ובאופן כזה נצטוו על התרי"ג מצות.

והנה כתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ אמור) על הכתוב (במדבר כט א) יום תרועה יהיה לכם, כמו דדרשינן (ביצה כח:) גבי יום טוב לכם (שמות יב טז), לכל צרכיכם, והיינו לתועלתכם, עי"ש. והכי איתא במדרש (ויק"ר פכ"ט ס"ג) יהודה ברבי נחמן פתח (תהלים מו ז) עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין בדין הוא עולה, מאי טעם עלה אלהים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים דכתיב ה' בקול שופר, ומתמלא

כדבעי אז בודאי שהיינו זוכים לפעול הרבה, אבל בעוה"ר עבר עלינו חודש אלול ועוד מעט יהיה ראש השנה, מביטים אנחנו על נפשינו כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, הי תורה והי מצות דמגנו עלן, ולכן אנו פהודים, זוחלים ורועדים מיום בואך.

אולם אתם נצבים היום, כדרך ויתיצבו בתחתית ההר, וממתן תורה אנו רואים כמה חשוב הוא עבודת בני ישראל אף שהוא במדרגה פחותה, ובכן בזה אנו באים לבקש מאת השי"ת שנוכה ביום ראש השנה הבא לקראתינו לשלום שמצות תקיעת שופר יפעול בשמי מעל שיהיה תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה, ויהיה סוף וקץ לכל צרותינו תחלה וראש לפדיון נפשינו, שנוכה לפדיון נפשינו שהוא בשבי ומאסר היצר, ונוכה לכבס את נשמתינו מכתמי העוונות.

והטור כתב (או"ח סימן תקפ"א) נוהגין לספר ולכבס בערב ראש השנה, והרמז בזה שמלבד שצריכים לכבס הבגדים, צריכים גם לכבס הנשמה ליכנס ביום ראש השנה מזוכך ומטהור באנפין נהירין, שלא יהיו ח"ו מלוכלך בחטאים עוונות ופשעים, אלא יהיה גוף נקי ונשמה נקיה מן העבירות, ועל ידי זה יזכו לפעול שנה טובה ומבורכת לכלל ישראל, ימלא ה' כל משאלות לבינו לטובה, צרכי עמך ישראל מרובים, ורק השי"ת יודע בכל אחד מישראל מה שחסר לו ועגמו"ג הפרטי.

והשי"ת יעזור יום תרועה יהיה לכם, שנוושע כולנו בישועה כללית וישועה פרטית כל אחד מה שצריך, ונוושע כולנו בכל מילי דמיטב ישועות ורפואות בכל ענינים בני חיי ומזוני רוויחי, והשי"ת יעזור שנוכה לשנת אורה שנת ברכה שנת גאולה וישועה, ונוכה לישועה שלימה שבני ישראל מצפים עליה זה קרוב לאלפים שנה, ונוכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

ובפרוס עלינו ימים הנוראים, אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם, ביום ראש השנה כל אחד מישראל עומד לפני דין ומשפט, ראשיכם שבטיכם וקניכם ושוטריכם כל איש ישראל, בראש השנה יכתבון וביום צום כיפור יחתמוון, מי לא נפקד כהיום הזה, כל אחד אוהזו אימה ופחד כאשר הוא משים אל לבו שצריך לעמוד בדין לפני הקב"ה עצם כבודו יתברך על כל דיבור ועל כל מעשה ומחשבה, השי"ת הוא חוקר לב ויודע מחשבות, לגולה עמוקות בדין, הקב"ה רואה כל תנועה קלה וכל מחשבה קלה, ומכל שכן שהוא יודע ורואה כל המעשים, ועל הכל צריכים ליתן דין וחשבון לפני השי"ת, ולזה תוקעים בשופר כמבואר ברמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ד) שהוא כדי להתעורר לתשובה ויתקנו מה שחטאו.

וכמו כן תוקעים בשופר כדי להכרית כל מרעין בישין מבני ישראל, לבבות בני ישראל נשברים, וכל אחד בא בסל מלא בקשות לפני השי"ת ומצפים להוושע בדבר ישועה ורחמים, כל אחד עיניו צופיות למרום ליום ראש השנה שמצות תקיעת שופר יעורר רחמים על בני ישראל ויפעל פעולה הראויה, להפך כל הגזירות קשות לטובה ולברכה, בני ישראל זקוקים להוושע בכל מילי דמיטב, זקוקים להוושע בבני, ראש השנה הוא זמן פקידה, בני ישראל זקוקים להוושע בפרנסה, וזקוקים להוושע ברפואות, ישנם כמה לבבות נשברות המצפים לישועה על כמה ענינים, ומצפים שמצות תקיעת שופר ישבר כל הדינים השורה על בני ישראל, והקב"ה יהיה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, אבל אין אתנו יודע עד מה מה שצריכים לכוין ולכן הפחד גדול ביותר, ואלמלי היינו זוכים לעשות הכנה הראויה בחודש אלול שהוא מיוחד לתשובה, והיינו נגשים ליום הקדוש ראש השנה

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ח להם

קריאת עזר ונשתדלתי בברך משה רחמי צדיק סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקודש"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעעו עכ"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעתו"מ

ק"ו
"חסדי שלמה זלמן"
 ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל
 בן ר' מרדכי וורצבערגער ז"ל
 נלב"ע ה' כסלו תשס"ב
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"חסדי ישראל יעקב"
 ע"ש ר'
 ישראל יעקב אייזנבערגער ז"ל
 נלב"ע מ"ו אייר תשנ"ו
 ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
 מענדל ז"ל נ' כ"ו סיון תשנ"ה
 ואמו מרת דינה ע"ה
 ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל
 נלב"ע כ"ט תמוז תשנ"ג
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"חסדי שמואל וחנה"
 ע"ש ר'
 שמואל זאב לעווי ז"ל
 ב"ר יעקב דוב ז"ל
 נלב"ע ג' תשרי תשנ"ח
 וזוג' מרת חנה ע"ה
 ב"ר חיים משה ז"ל
 נלב"ע י"ב חשוון תשל"ו
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"אנשי חי"ל"
 ע"ש ר'
 אביגדור פרידמאן ז"ל
 ב"ר נחמי"ל ז"ל
 נלב"ע ז' שבט תש"ג
 וזוג' מרת חנה לאה ע"ה
 ב"ר יעקב פרענקל מב"ח ז"ל
 נלב"ע ב' אלול תשמ"ג
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"צב"א מרו"ם"
 ע"ש ר'
 צבי אלימלך געלבמאן ז"ל
 ב"ר אברהם ז"ל
 נלב"ע ד' אלול תשנ"ט
 וזוג' מרת ברינדל ע"ה
 בת ר' מרדכי מנחם ז"ל
 נלב"ע ב"ה תמוז תשנ"ט
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"אפריון נמט' צר' שמעון"
 ע"ש ר' שמעון דאקאטא ז"ל
 בן ר' שניאור זלמן ז"ל
 נלב"ע ז' מנחם אב תשנ"ה
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"זכרון חיים צבי"
 ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל
 ב"ר חוקי איתמר מובי"ל ז"ל
 נלב"ע י"ג כסלו תשנ"ה

"ברכת מזל טוב"

הננו משגרים ברכת מזל טוב ולבבית לאנ"ש החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ח ר' אליעזר פאלאטשעק הי"ד
 להולדת נכדו אצל בנו הרה"ר מנחם הלל הי"ד

הרה"ר מאיר צבי שווארץ הי"ד
 ולאביו הרה"ח ר' משה שווארץ שליט"א
 ולחותנו הרה"ח ר' דוד שלאמאזוויטש שליט"א
 להולדת בנו, נכדם - השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

הרה"ר חיים שווארץ הי"ד
 ולאביו הרה"ח ר' משה שווארץ שליט"א
 ולחותנו הרה"ח ר' יעקב ריבל שליט"א
 להולדת בנו, נכדם - השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

הרה"ר יצחק שלמה ראטער הי"ד
 ולאביו הרה"ח ר' שלום אליעזר ראטער שליט"א
 ולחותנו הרה"ח ר' יהודה אלטער יצחק היילברון שליט"א
 להולדת בנו, נכדם - השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

הרה"ר ישראל אהרן פרידמאן הי"ד
 ולחותנו הרה"ח ר' אברהם יודא כהן שליט"א
 להולדת בנו, נכדו - השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

ק"ו
"נפש חי"ה"
 ע"ש הרבנית הצדוקת
 מרת ח' מיידלעיש ע"ה
 בת מרן רבינו משה ז"ע
 נלב"ע ח' שבט תשנ"ג
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"חסדי מנחם משה"
 ע"ש ר'
 מנחם משה גאנץ
 ז"ל
 ב"ר דוב ז"ל
 נלב"ע י"ג מנחם אב תשנ"ב
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"תהלה לדוד"
 ע"ש ר' משה דוד
 מעלער ז"ל
 ב"ר יחזקאל שולם ז"ל
 נלב"ע י"א תשרי תשמ"ח
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"אב"ן ישראל"
 ע"ש ר' אברהם נתן
 בערנאט ז"ל
 ב"ר ישראל ז"ל
 נלב"ע מ"ו חשוון תשל"ו
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"ציון נפש חי"ה"
 ע"ש ר' בן ציון בענט
 ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל
 נלב"ע ט' שבט תשנ"ו
 וזוגתו מרת ח' ע"ה
 ב"ר יהושע ז"ל
 נלב"ע י"א סיון תשנ"ה
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
"חסדי בא"ר"
 ע"ש ר' אלכסנדר
 בענט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל
 נלב"ע כ"ג ניסן תשנ"ו
 וזוג' מרת רייזל ע"ה
 ב"ר אפרים ז"ל שמעון
 נלב"ע ה' שבט תשנ"א
 ☆ ☆ ☆

ק"ו
**"ממכון שבתו
 השגיח"**